

Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych

LISTA OPISOWA ODMIAN ROŚLIN ROLNICZYCH 2020

**Rośliny
oleiste i włókniste**

Słupia Wielka 2020

Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych

LISTA OPISOWA ODMIAN ROŚLIN ROLNICZYCH 2020

Rośliny
oleiste i włókniste

Słupia Wielka 2020

Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych

Słupia Wielka 34, 63-022 Słupia Wielka

tel.: (+48 61) 285 23 41 do 47

faks: (+48 61) 285 35 58

e-mail: sekretariat@coboru.pl

www.coboru.pl

Dyrektor: prof. dr hab. Edward S. Gacek

Zakład Badania i Oceny Wartości Gospodarczej Odmian

Kierownik Zakładu

mgr inż. Józef Zych

Autorzy:

mgr inż. Jacek Broniarz

mgr Joanna Paczocha

Redaktor naczelny wydawnictw COBORU

prof. dr hab. Edward S. Gacek

Redakcja merytoryczna

mgr inż. Józef Zych

*Rozpowszechnianie danych zawartych w publikacji
z podaniem COBORU jako źródła informacji*

ISSN 1641-7003

COBO 30/2020 n. 500

Od Redaktora

Lista opisowa odmian roślin rolniczych 2020 jest dwudziestą pierwszą edycją publikacji, wydawanej przez Centralny Ośrodek Badań Odmian Roślin Uprawnych (COBORU) od roku 2000, przy czym od roku 2012 była oferowana jako dwie oddzielne pozycje wydawnicze: dla roślin zbożowych, łącznie z kukurydzą oraz dla pozostałych gatunków. Od roku 2020 wydawanych jest sześć oddzielnych *List* dla grup roślin, zgodnych z działającymi w COBORU komisjami ds. rejestracji odmian roślin rolniczych: burak, kukurydza, oleiste i włókniste, pastewne, zboża oraz ziemniak.

Listę opisową odmian roślin rolniczych 2020. Rośliny oleiste i włókniste kierujemy do bardzo szerokiej grupy odbiorców. Głównymi jej adresatami są użytkownicy odmian, przede wszystkim rolnicy i producenci rolni, hodowcy odmian, przedsiębiorstwa i służby nasienne. Zawiera ona także ważne informacje istotne dla różnych branż przemysłu. *Lista* może być pomocna dla służb upowszechniania postępu rolniczego, jak również może stanowić materiał informacyjny dla dydaktyki rolniczej.

Lista zawiera liczbowe wyniki badań wartości gospodarczej (WGO) odmian zarejestrowanych wg stanu na dzień 30 kwietnia 2020 roku oraz opisy odmian wpisanych do Krajowego rejestru w bieżącym roku. Wyniki pochodzą z doświadczeń prowadzonych w ramach systemu Porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego (PDO), a dla odmian nowych także, lub wyłącznie z doświadczeń rejestrowych. Uzupełnieniem treści *Listy* są materiały ilustrujące graficznie różne, ważne aspekty uprawy rzepaku.

Lista ukazuje się corocznie, po podjęciu decyzji rejestrowych. Wydawca i autorzy są otwarci na wszelkie uwagi i pomysły Czytelników, odnośnie treści, jak i formy *Listy*. Spożytkujemy je przy tworzeniu kolejnej edycji tego wydawnictwa.

Redaktor Naczelny
Wydawnictwa COBORU

prof. dr hab. Edward S. Gacek

SPIS TREŚCI

	S.
WPROWADZENIE (mgr inż. J. Zych)	7
1. OLEISTE (mgr inż. J. Broniarz, mgr J. Paczocha)	
Rzepak. Wstęp	12
<i>Rzepak jary</i>	18
<i>Rzepak ozimy</i>	24
Len zwyczajny	53
2. WŁÓKNISTE (mgr inż. J. Broniarz, mgr J. Paczocha)	
Konopie	59
LISTA ZACHOWUJĄCYCH ODMIANY ORAZ REPREZENTANTÓW ZACHOWUJĄCYCH	66

Wprowadzenie

Odmiana jest uznawana za jeden z głównych czynników warunkujących wzrost produkcji roślinnej we współczesnym rolnictwie. Postęp odmianowy osiągany jest drogą zamierzonych zmian genetycznych, mających na celu poprawę określonych właściwości rolniczych i użytkowych odmian. Najczęściej kojarzony jest ze wzrostem plonowania, ale obejmuje również wiele innych cech stanowiących o wartości gospodarczej odmian (WGO). W szczególności dotyczy to jakości plonu oraz odporności lub tolerancji na różne czynniki biotyczne (choroby, szkodniki) i abiotyczne (niskie i wysokie temperatury, jakość lub zakwaszenie gleby, niedobór i nadmiar opadów itp.) ograniczające plonowanie, a także inne specyficzne cechy, decydujące o właściwościach rolniczych czy użytkowych odmian. Pożądaną właściwością nowych odmian jest również możliwość szybkiej regeneracji po ustąpieniu stresu. Jest to istotne w obliczu zmieniającego się klimatu i coraz częściej występujących ekstremalnych zjawisk pogodowych. Pośrednio pewne właściwości odmian mogą świadczyć o ich większej lub mniejszej przydatności do niskonakładowych czy ekologicznych systemów produkcji.

Udoskonalone w pracach hodowlanych odmiany powinny przyczynić się w pierwszej kolejności do racjonalizacji (zmniejszenia) poziomu nawożenia mineralnego, zgodnie z trendem tzw. „programu azotanowego” oraz ograniczenia liczby zabiegów ochrony roślin, by jak najlepiej spełniać oczekiwania integrowanych systemów ochrony i produkcji roślin. Takie odmiany powinny więc lepiej wykorzystywać składniki pokarmowe znajdujące się w glebie oraz cechować się dużą odpornością na najważniejsze choroby, a także niektóre szkodniki.

Urzędowe badania wartości gospodarczej odmian (WGO) roślin oleistych i włókniстых przed wpisaniem do Krajowego rejestru (KR) prowadzone są wyłącznie w stacjach (SDOO) i zakładach (ZDOO) doświadczalnych oceny odmian (rys. 1), natomiast doświadczenia z rzepakiem ozimym, w mniejszym zakresie także jarym, realizowane w ramach systemu Porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego (PDO) prowadzone są także w innych, współpracujących z COBORU instytucjach (jednostki hodowli roślin, gospodarstwa rolne), co daje rocznie około 10 dodatkowych lokalizacji uzupełniających badanie ozimej formy rzepaku.

Wszystkie doświadczenia dla poszczególnych gatunków prowadzone są według jednolitych metod, które podlegają bieżącej weryfikacji merytorycznej i w miarę potrzeby są aktualizowane lub tworzone nowe wersje.

Rys. 1. Rozmieszczenie stacji i zakładów doświadczalnych oceny odmian

Należy podkreślić dużą zależność przejawiania się właściwości odmian od warunków środowiska, w jakich są uprawiane. Prezentowane w *Liście* wyniki dla odmian są średnią z wielu środowisk, różniących się warunkami klimatyczno-glebowymi. Oznacza to, że w określonych warunkach (zwłaszcza skrajnie odmiennych) różnice między odmianami mogą znacznie odbiegać od tych podanych w niniejszym opracowaniu. W szczególności dotyczy to podstawowej cechy, jaką jest plon, gdyż jest to cecha warunkowana poligenicznie, zależna od wielu właściwości odmian. Doskonałym przykładem tych uwarunkowań są wyniki po zimach z lokalnie dużymi spadkami temperatury powietrza i gleby (np. 2012, 2016) dla niektórych odmian rzepaku ozimego, które w rejonach wymarzania dają wyjątkowo małe plony nasion i w efekcie mniejsze niż zwykle średnie plony dla kraju. Z kolei odmiany o większej zimotrwałości uzyskują w tych sezonach wegetacyjnych, nienotowane w przeszłości, bardzo dobre wyniki plonowania. Także inne czynniki (np. susza, presja określonych chorób itp.) mogą znacznie zróżnicować plonowanie odmian w poszczególnych lokalizacjach w danym roku lub w kolejnych sezonach wegetacyjnych.

Prezentowana *Lista opisowa odmian roślin rolniczych 2020. Rośliny oleiste i włókniste* obejmuje obie formy rzepaku (jarą i ozimą), dla których prowadzone są systematyczne badania w ramach PDO, a także len zwyczajny oleisty i konopie, dla których przedstawiono wyniki z zakończonych serii doświadczeń rejestrowych.

Lista zawiera komentarz ułatwiający interpretację wyników i poruszający aktualne problemy danego gatunku (formy), a także charakterystyki odmian wpisanych do Krajowego rejestru w roku 2020 oraz liczbową charakterystykę podstawowych cech rolniczych i użytkowych odmian. We wszystkich tabelach kolejność odmian podano alfabetycznie w przyjętych grupach. Pierwsze tabele każdego opracowania zawierają wykaz odmian wpisanych do Krajowego rejestru na dzień 30 kwietnia 2020 roku. W tabelach 1 podano także bardzo ważną informację dla producentów rolnych, tj. o krajowej lub wspólnotowej ochronie prawnej poszczególnych odmian.

W *Liście* zamieszczono wyniki badania wartości gospodarczej odmian w doświadczeniach polowych, prowadzonych w ramach PDO oraz z doświadczeń rejestrowych (w przypadku nowych odmian) dla rzepaku z lat 2017-2019, natomiast dla lnu i konopi jedynie wyniki doświadczeń rejestrowych z lat 2018-2019. Uzupełnieniem wyników doświadczeń polowych są oceny innych ważnych cech, określanych

w każdym sezonie wegetacyjnym lub tylko w 2-3 letnich urzędowych badaniach przed zarejestrowaniem odmiany, w tym uzyskanych od podmiotów współpracujących z COBORU. Punktem odniesienia dla porównań między odmianami badanymi w różnych seriach doświadczeń są jednolite wzorce odmianowe, wyznaczone na każdy sezon wegetacyjny przez specjalistów centrali COBORU.

Wyniki jednej lub kilku cech głównych podawane są dla poszczególnych lat badań, natomiast pozostałe jako średnia wieloletnia. Dla ułatwienia oceny odmian, na pierwszym miejscu w tabelach podano, albo wartości wzorca wieloodmianowego, albo średnią wszystkich badanych odmian z Krajowego rejestru. Zwłaszcza w drugim przypadku łatwo ocenić prezentowane odmiany, gdyż wartości zbliżone do średniej oznaczają przeciętną ocenę danej cechy, niezależnie od rzeczywistych wyników odmianowych. Na przykład, w skali 9° ocena około 6,0 przy średniej 6 i ocena około 8,0 przy średniej 8 oznacza w obu przypadkach przeciętną (średnią) ocenę dla odmiany dla obu cech. Przygotowując informacje o odmianach w celach marketingowych zaleca się posługiwanie średnią jako najlepszym punktem odniesienia dla opisywanych odmian. Podana w dolnej części tabel informacja oznacza liczbę doświadczeń, z których pochodzą wyniki danej cechy w przyjętym dla danego gatunku wieloleciu. W przypadku, np. odporności na choroby, wyleganie itp. liczba doświadczeń dodatkowo informuje również o powszechności występowania danego zjawiska.

W tabelach wynikowych z rzepakiem pominięto odmiany niebadane w żadnym roku wspomnianego wielolecia. Brak odmiany w tych zestawieniach najczęściej oznacza nie najlepszą już wartość gospodarczą. Z kolei w przypadku lnu i konopi, wyniki obejmują tylko wybrane odmiany wzorcowe i odmiany wpisane do KR w roku 2020.

Materiał liczbowy uzupełniony jest także graficznie, co daje pogląd na zagadnienia ogólniejsze, związane z określoną rośliną uprawną. *Listę* zamyka wykaz adresowy zachowujących – w przypadku odmian krajowych lub ich reprezentantów – dla odmian zagranicznych. W zdecydowanej większości przypadków zachowującymi odmian krajowych są ich hodowcy, czyli właściciele.

Dla cech wyrażonych w skali dziesięciostopniowej, stopień 9 oznacza ocenę najkorzystniejszą, 5 – średnią, natomiast 1 – najmniej korzystną.

Autorami *Listy* są specjaliści Pracowni WGO Roślin Pastewnych, Oleistych i Włóknistych Zakładu Badania i Oceny Wartości Gospodar-

czej Odmian COBORU. Przy opracowywaniu *Listy* korzystano przede wszystkim z wyników własnych badań wartości gospodarczej odmian, uzupełniając je o niektóre cechy morfologiczne (Zakład Badania i Oceny Odrębności, Wyrównania i Trwałości Odmian) oraz dane o ochronie prawnej odmian i ich zachowujących/reprezentantach (Biuro Rejestracji i Ochrony Praw do Odmian).

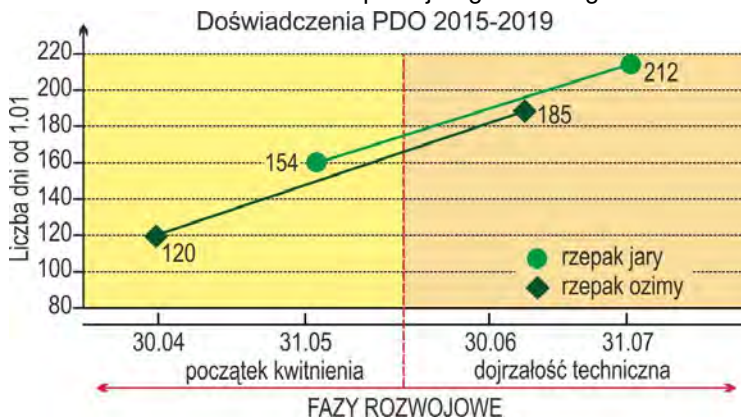
Autorzy *Listy* wyrażają przekonanie, że będzie ona pomocna w podejmowaniu korzystnych decyzji na różnych szczeblach funkcjonowania odmiany (nasiennictwo, produkcja rolna, przetwórstwo) oraz przybliży najbardziej istotne problemy dotyczące zaprezentowanych gatunków roślin rolniczych.

RZEPAK. WSTĘP

Rzepak jest najważniejszą rośliną oleistą uprawianą w Polsce, zwłaszcza jego forma ozima. Dostarcza surowca do produkcji oleju z przeznaczeniem na cele spożywcze i biopaliwowe. Produkty uzyskiwane po wydobyciu oleju, tj. makuch (tłoczenie) i śruta poekstrakcyjna (tłoczenie i ekstrakcja), są wartościowymi komponentami wysokobiałkowymi wykorzystywanymi do produkcji przemysłowych pasz treściwych dla zwierząt.

W uprawie znajdują się dwie formy: ozima, wysiewana w drugiej połowie sierpnia i zbierana w lipcu następnego roku, oraz jara, o wczesnowiosennym terminie siewu i zbiorze w sierpniu. Forma jara, ze względu na mniejszy system korzeniowy oraz krótszy okres wegetacji ma nieco większe od formy ozimej wymagania glebowe i wodne, ponadto charakteryzuje się większą zawodnością plonowania, zwłaszcza w suche i upalne lata. Rzepak jary zyskuje na znaczeniu w przypadku niewykonania planu zasiewów rzepaku ozimego oraz wtedy, gdy jest alternatywnie wysiewany po wymarznitych uprawach formy ozimej. Taka sytuacja miała miejsce w roku 2016, a wcześniej w roku 2012, kiedy zasiewy formy jarej rzepaku zdecydowanie wzrosły. W przypadku przesiewu, pole należy odpowiednio przygotować, a rośliny które przezimowały zniszczyć. Rzepaku jarego nie można używać do wiosennego przesiewu placowych braków roślin rzepaku ozimego ze względu na przesunięty w czasie o około jeden miesiąc przebieg faz kwitnienia i dojrzewania (rys. poniżej).

Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej odmian rzepaku jarego i ozimego

Średni plon nasion badanych odmian rzepaku jarego w ostatnim pięcioleciu w doświadczeniach realizowanych w systemie Porejstowego doświadczalnictwa odmianowego (PDO) stanowił 56 procent plonu odmian rzepaku ozimego. Nasiona odmian rzepaku jarego odznaczają się jednak dobrą jakością. Zawierają przeciętnie więcej białka ogólnego, a mniej włókna i glukozyolanów, przy czym mają nieco mniejszą zawartość tłuszczu niż nasiona rzepaku ozimego (zestawienie poniżej).

Porównanie plonowania oraz niektórych cech jakościowych nasion odmian rzepaku jarego i ozimego

(wyniki doświadczeń PDO z lat 2015–2019)

Wyszczególnienie	Rzepak jary	Rzepak ozimy	Relacja jary/ozimy (%)
Plon nasion (dt z ha)	23,1	41,2	56
Plon tłuszczu (dt z ha)	10,3	17,5	59
Zawartość tłuszczu (w % s.m.)	45,6	47,5	96
Zawartość glukozyol. (μM/g nasion)	9,2	11,8	78
Zawartość białka (w % smb)*	42,7	37,5	114
Zawartość włókna (w % smb)*	8,1	9,0	90

* – wyniki pochodzą z doświadczeń rejestrowych

Obie formy rzepaku mają także istotne znaczenie w zmianowaniu. Rzepak dobrze wkomponowuje się w płodozmian ze zbożami, a jednocześnie jest dla nich jednym z najlepszych przedplonów, który m.in. ogranicza nasilenie chorób. Jest również najczęściej uprawiany po zbożach, zwłaszcza jęczmieniu i pszenicy. Takie następstwo może jednak powodować spiętrzenie prac i w konsekwencji konieczność uproszczeń w późniejszej uprawie roli oraz w zabiegach doprawiających glebę przed siewem rzepaku ozimego.

Z uwagi na duże znaczenie gospodarcze, rzepak jest przedmiotem intensywnych prac hodowlanych, czego efektem jest znaczny postęp w jego udoskonalaniu. Badania dotyczą głównie plenności i jakości nasion, w tym m.in. zawartości i proporcji składu kwasów tłuszczowych, zawartości białka i włókna, oraz takich cech użytkowych jak: odporność na choroby, wytrzymałość na warunki stresowe (np. okresy suszy, niskie temperatury), a także odporność na pękanie łuszczyń i osypywanie nasion. Obejmują również cechy morfologiczne, np. zmianę pokroju

rośliny, wydłużenie systemu korzeniowego itp. W selekcji materiałów hodowlanych uwzględnia się też wymagania glebowe i potrzeby nawozowe. Postęp hodowlany dotyczy przede wszystkim zwiększenia poziomu plonowania, a to w głównej mierze dzięki tworzeniu nowych odmian mieszańcowych.

Hodowla odmian mieszańcowych odznacza się dużym postępem ze względu na wykorzystywanie efektu heterozji. Przejawia się on zwiększonym wigorem roślin, a także szybszym i bujniejszym rozwojem. Ponadto, rośliny wytwarzają silniejszy, bardziej rozrośnięty system korzeniowy, przez co mogą lepiej pobierać wodę i składniki pokarmowe. Ogólnie, odmiany mieszańcowe cechują się przede wszystkim większym potencjałem plonowania. Z tego względu, w ostatnich latach nastąpiło wyraźne zwiększenie udziału odmian mieszańcowych w uprawie. Materiał siewny tych odmian jest powszechnie dostępny w ofercie dystrybutorów nasion. W ostatnich latach badań, w doświadczeniach PDO rzepaku ozimego, odmiany mieszańcowe plonowały średnio o 13% lepiej od odmian populacyjnych, a w poszczególnych latach było to od kilku do kilkunastu procent (6-16%). W sezonach wegetacyjnych, w których w większym nasileniu wystąpiły niekorzystne zjawiska atmosferyczne, np. w roku 2011, 2016, 2018 i 2019 reagowały przeważnie mniejszym spadkiem plonowania. Większość odmian mieszańcowych lepiej sprawdzała się w przypadku opóźnionych siewów, ze względu na szybszy rozwój początkowy.

Dobór odmian mieszańcowych jest coraz liczniejszy i bardziej różnicowany. Obecnie, to właśnie odmiany mieszańcowe są głównym źródłem postępu hodowlanego w uprawie rzepaku. Dzięki hodowli heterozyjnej tworzy się m.in. odmiany o specyficznej odporności/tolerancji na porażenie kiłą kapusty, a to jest szczególnie ważne, gdyż obszar występowania tego groźnego patogenu w naszym kraju sukcesywnie się zwiększa. Nowe odmiany mieszańcowe coraz częściej zawierają dodatkowe geny odporności na patogeny, np. *Rlm 7* (sucha zgnilizna kapustnych), TuYV (wirus żółtaczk rzepy). W ofercie znajdują się także odmiany tolerancyjne na substancję czynną imazamoks (należącą do imidazolinonów), zastosowaną w herbicydach do zwalczania wielu chwastów, w tym również kapustowatych (tzw. technologia uprawy Clearfield). Hodowane są również odmiany o zwiększonej odporności na pękanie łuszczyń oraz odmiany mieszańcowe półkarłowe. Materiał siewny odmian mieszańcowych jest droższy niż odmian populacyjnych, a nasiona ze zbioru nie mogą być wykorzystane do zasiewów w kolejnym sezonie wegetacyjnym.

Mimo wielu zalet odmian mieszańcowych, również przydatność odmian populacyjnych do różnych warunków gospodarowania jest dobrze oceniana przez rolników, którzy nadal dość często je uprawiają. Niestety, dobór tych odmian będzie w najbliższych latach coraz mniej liczny i mniej konkurencyjny wobec odmian mieszańcowych, gdyż wiele firm zrezygnowało z ich hodowli. Odmiany populacyjne z reguły są mniej wymagające pod względem stanowiska. Ich podstawową zaletą jest stosunkowo łatwy zbiór, ze względu na mniejszą masę roślin, a to z kolei mniej obciąża pracę kombajnu.

Wartość gospodarcza odmian rzepaku określana jest przez wiele cech i właściwości, wśród których zasadnicze znaczenie ma wielkość i jakość plonu. Odmiany rzepaku przeważnie niejednakowo reagują na różnicowane warunki siedliskowe i agrotechniczne. Niektóre odmiany plonują na podobnym poziomie w całym kraju, inne w jednych rejonach kraju plonują relatywnie lepiej, natomiast w innych gorzej. Reakcja rejonowa w dużym stopniu modyfikowana jest warunkami atmosferycznymi, różnymi w poszczególnych latach. Obecnie w ocenie odmian rzepaku ozimego obowiązuje podział kraju na sześć rejonów. Uwzględnia on podział administracyjny kraju i pewne podobieństwo agroklimatyczne województw. Rejonowe wyniki plonowania prezentowane są w ramach innych serii wydawniczych COBORU, takich jak: *Wstępne wyniki plonowania odmian w doświadczeniach porejestrowych (WWP)* oraz *Wyniki porejestrowych doświadczeń odmianowych (WPDO)*.

Przy wyborze odmiany do uprawy warto, oprócz plonu, uwzględnić także inne cechy, zwłaszcza zimotrwałość (rzepak ozimy), zdrowotność oraz odporność na pęknięcie i osypywanie nasion, również wyleganie, a także inne. Wysiew odmian o gorszej zimotrwałości, w niektórych rejonach kraju, może istotnie zwiększyć ryzyko uprawy. Przeważnie odmiany wykazują zróżnicowaną odporność na poszczególne choroby. Najczęściej przejawiają większą odporność tylko na pojedynczy patogen, niekiedy dwa, jakkolwiek można wyodrębnić również odmiany o ogólnie lepszej, bądź gorszej zdrowotności. Spośród badanych odmian należy polecać również te, które cechują się mniejszą podatnością na wyleganie.

Wszystkie odmiany rzepaku badane w doświadczeniach urzędowych spełniły przed wpisaniem do Krajowego rejestru obowiązujący w Polsce wymóg zawartości sumy glukozynolanów alkenowych i indolowych w nasionach ze zbioru doświadczeń poniżej 15 mikromoli na 1 g nasion oraz udziału kwasu erukowego poniżej 1,0%. Zawartość glukozynolanów w nasionach ma zasadnicze znaczenie z uwagi na wymaga-

nia jakościowe, w tym zdrowotne, paszy produkowanej z dodatkiem makuchu i śruty poekstrakcyjnej. Uwzględniając paszowe wykorzystanie rzepakowej śruty poekstrakcyjnej ważna jest także wysoka zawartość białka oraz niska zawartość włókna i ww. glukozyolanów. Spośród ocenianych innych właściwości odmian dużą uwagę zwraca się na zawartość tłuszczu w nasionach, co ma szczególne znaczenie dla zakładów tłuszczowych i coraz częściej jest uwzględniane w cenie skupu surowca.

Od roku 2013 w krajach Unii Europejskiej maksymalna zawartość glukozyolanów w kwalifikowanych nasionach siewnych rzepaku nie może przekraczać 18 mikromoli (w Polsce od ponad 20 lat obowiązuje wymóg 15 mikromoli). W UE dąży się również do zaostrzenia i ujednolicenia normy zawartości glukozyolanów w surowcu przemysłowym. W nasionach ze zbioru doświadczeń z reguły odmiany spełniają obowiązujący u nas wymóg zawartości glukozyolanów. W przypadku pojedynczych odmian stwierdzano jednak większe lub mniejsze przekroczenie tego progu już po wpisaniu do Krajowego rejestru.

Z kolei od roku 2014 obowiązuje dyrektywa UE dotycząca konieczności wprowadzenia integrowanej ochrony roślin rolniczych, w tym rzepaku. Oznacza to potrzebę hodowania, a następnie testowania i wdrażania odmian najbardziej odpowiednich do tego systemów uprawy. Odmiany takie powinny cechować się dużą efektywnością w warunkach ograniczonego stosowania środków produkcji, zwłaszcza zmniejszonego stosowania pestycydów.

W przypadku szkodników, w uprawach rzepaku przeważnie niezbędna jest skuteczna i ekonomicznie uzasadniona ochrona chemiczna roślin przed ich żerowaniem. Do roku 2013 podstawowym elementem tej ochrony było zaprawianie nasion preparatami zawierającymi środki owadobójcze, przede wszystkim przeciwko licznie występującym szkodnikom w pierwszych fazach rozwoju. Od 1 grudnia 2013 roku obowiązuje zakaz stosowania i sprzedaży nasion zaprawionych środkami ochrony roślin zawierającymi następujące substancje czynne: klotianidyna, tiametoksam i imidachlopyryd. Zmiana została wprowadzona rozporządzeniem wykonawczym Komisji Europejskiej (UE) nr 485/2013, ograniczającym zakres stosowania środków ochrony roślin zawierających ww. substancje czynne. Jednakże w roku 2018 i 2019 oraz na nowy sezon wegetacyjny zostało wydane zezwolenie na czasowe (czyli na 120 dni) wprowadzenie do obrotu w Polsce środka ochrony roślin, tj. zaprawy nasiennej (Cruiser OSR 322 FS) zawierającej insektycyd z substancją czynną tiametoksam. W bieżącym roku dostępne są także dwie inne zaprawy insektycydowe,

jedna (Lumiposa 625 FS), zawierająca substancję czynną – cyjanotrani-liprol, a druga (Buteo Star) – flupyradifuron. Możliwość użycia trzech preparatów zawierających insektycydy zapewne pozwoli na zaprawienie większości materiału siewnego rzepaku ozimego i takie nasiona odmian będą oferowane do uprawy w roku 2020. W ostatnich latach nastąpiła zwiększona gradacja niektórych szkodników (pchelki, śmietka kapuściana, mszyce) zagrażających młodym roślinom rzepaku w okresie początkowego wzrostu i rozwoju. Konieczna stała się więc powschodowa ochrona rzepaku przed szkodnikami, a to skutkuje zwiększeniem chemizacji upraw. Ważne jest takie postępowanie, aby liczebność szkodników zredukować do takiego poziomu, który nie będzie powodował nadmiernych strat w plonie. Oprócz chemicznych zabiegów należy stosować inne metody i sposoby ograniczania ich szkodliwości. Są to m.in. właściwy płodozmian, izolacja przestrzenna od innych roślin kapustowatych, unikanie uproszczeń uprawowych itp. Jak dotychczas, nie ma dostępnych odmian rzepaku, które byłyby odporne na któregośkolwiek szkodnika tej rośliny.

Obecnie czynnikiem dalszego wzrostu plonów w produkcji może być przede wszystkim zwiększanie powierzchni uprawy wysokoproduktywnych odmian mieszańcowych. Na znaczeniu zyskują również precyzyjnie wykonywane zabiegi uprawowe i pielęgnacyjne, umożliwiające szybkie i równomierne wschody roślin oraz zapewniające ich dobry wzrost i rozwój przed zimą, a w konsekwencji lepsze prezimowanie i większe plonowanie. Warto także wykorzystywać beznakładowe czynniki technologii produkcji rzepaku, czego przykładem jest zoptymalizowanie obsady roślin. Równomierna i umiarkowana obsada roślin (dla rzepaku ozimego przeważnie 30-40 szt./m², a dla rzepaku jarego 70-80 szt./m²) umożliwia wytworzenie silnych łodyg oraz odpowiedni rozwój pędów bocznych. Innym ważnym czynnikiem jest termin siewu rzepaku ozimego, który w dużym stopniu warunkuje wzrost i rozwój rozety liściowej przed zimą. Chcąc uzyskać właściwy rozwój roślin należy dążyć do zachowania odpowiedniego dla danego rejonu terminu siewu.

W badaniach i ocenie odmian wyniki odnoszone są do wzorca, którym jest średnia z kilku wybranych odmian. W danym sezonie wegetacyjnym wzorzec jest ten sam dla różnych rodzajów doświadczeń (rejestrowych, porejestrowych, rozpoznawczych), przy czym w publikacjach dotyczących PDO plon nasion przedstawiany jest w odniesieniu do wszystkich zarejestrowanych odmian populacyjnych badanych w danym roku.

Przedstawione wyniki porejestrowych (PDO) i rejestrowych doświadczeń polowych pochodzą z lat 2017-2019. Stanowią one syntezę wyników kilku serii doświadczeń, różniących się zestawem badanych odmian oraz liczbą doświadczeń. Od roku zbioru 2013 doświadczenia porejestrowe z rzepakiem ozimym realizowane są w jednej serii. W przypadku odmian nowo zarejestrowanych wyniki pochodzą tylko z doświadczeń rejestrowych, a dla odmian wpisanych do Krajowego rejestru przed rokiem lub dwoma laty, wyniki są kompilacją ocen z obu serii doświadczeń. Wyniki głównych cech użytkowych odmian (plon nasion, zawartość tłuszczu oraz zawartość glukozytynolanów – rzepak ozimy) podano z poszczególnych lat badań, a dla pozostałych cech w postaci uśrednionej.

Rzepak jary

W latach 2010-2019 powierzchnia uprawy wahała się od 20 do 95 tys. ha, a w roku 2019 wyniosła 27,2 tys. ha (dane GUS). Większy areal uprawy tej formy rzepaku był notowany głównie w latach, w których obserwowano wymarznienia plantacji rzepaku ozimego w niektórych rejonach kraju, tj. 2012 i 2016. Wiele pól po wymarznionym rzepaku ozimym, a zwłaszcza te, potraktowane herbicydami wykluczającymi uprawę zbóż jarych, zostało przesianych odmianami rzepaku jarego. Forma jara rzepaku wymaga dobrych gleb i udaje się najlepiej w rejonach o zwiększonej ilości opadów w okresie wegetacji. Są to przede wszystkim rejony Polski północnej, wschodniej i południowej. Najwięcej rzepaku jarego uprawia się w województwach zachodniopomorskim i warmińsko-mazurskim, a także lubelskim, podkarpackim i wielkopolskim. Łączny areal zasiewu w tych województwach stanowił 60-80% ogólnej powierzchni uprawy w kraju.

Według danych Głównego Inspektoratu PIORiN, w roku 2019 nie kwalifikowano żadnej plantacji nasiennej odmian rzepaku jarego, co może wskazywać na powstanie zapasów magazynowych materiału siewnego krajowych odmian.

W roku 2020 do Krajowego rejestru zostały wpisane trzy odmiany rzepaku jarego, jedna populacyjna – Gustaw i dwie mieszańcowe – Lakritz i Lavina. Natomiast w roku 2019 skreślono z Krajowego rejestru na wniosek zgłaszającego trzy odmiany (Jura MS, Kaliber i Olindigo). Aktualnie zarejestrowanych jest 26 odmian, 16 populacyjnych i 10 mieszańcowych. Wśród nich jest dziesięć odmian krajowych i szesnaście zagranicznych.

Wpisane do Krajowego rejestru odmiany wykazują zróżnicowanie ważniejszych cech wartości gospodarczej, takich jak plon nasion oraz jego jakość, a także wczesność, wysokość roślin, odporność na wyleganie oraz porażenie przez zgniliznę twardzikową i czerń krzyżowych.

Wykaz wszystkich odmian rzepaku jarego wpisanych do Krajowego rejestru podano w tabeli 1. Zawiera ona także informację, które z nich są chronione krajowym lub wspólnotowym wyłącznym prawem hodowcy. Odmiany zestawiono w dwóch grupach – populacyjne i mieszańcowe. Liczbą ocenę większości z nich zamieszczono w tabelach 2-3. Wyniki ważniejszych cech rolniczo-użytkowych odmian pochodzą zarówno z doświadczeń PDO, jak i doświadczeń rejestrowych. Pięć odmian nie było badanych od ponad 3 lat w doświadczeniach porejestrowych ze względu na ich mniejszą wartość (przede wszystkim niezadawalające plonowanie).

Osiem odmian (Legolas, Lumen, Goliat, Lexus, Markus, Bruno, Lagonda i Libero) znalazło się w roku 2020 na *Liście odmian zalecanych* do uprawy na obszarze trzech województw.

Charakterystyka odmian rzepaku jarego wpisanych do Krajowego rejestru w roku 2020

Gustaw (d. MAH 4117)

Odmiana populacyjna.

Plon nasion duży. Zawartość tłuszczu w nasionach dość duża, glukozyolanów poniżej średniej. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej średnia. Masa 1000 nasion mniejsza od średniej.

Termin początku kwitnienia nieco wcześniejszy od średniego, dojrzałości technicznej średni. Rośliny średniej wysokości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Odporność na zgniliznę twardzikową i czerń krzyżowych średnia.

Lakritz (d. DLE18813S11)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion bardzo duży. Zawartość tłuszczu i glukozyolanów w nasionach średnia. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej mniejsza od średniej. Masa 1000 nasion średnia.

Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej nieco wcześniejszy od średniego. Rośliny średniej wysokości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Odporność na zgniliznę twardzikową i czerń krzyżowych średnia.

Lavina (d. DLE18814S11)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion bardzo duży. Zawartość tłuszczu w nasionach średnia, glukozyolanów powyżej średniej. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej mniejsza od średniej. Masa 1000 nasion średnia.

Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej średni. Rośliny dość niskie, o dużej odporności na wyleganie. Odporność na zgniliznę twardzikową i czerń krzyżowych średnia.

Tabela 1

Rzepak jary. Wykaz odmian zarejestrowanych

Lp.	Odmiany	Rok wpisania do Krajowe- go rejestr	Zacho- wujący/ reprezen- tant (numer adre- sowy)	Udział w kwalifikacji polowej (%)					
				2019	2018	2017	maks. po roku 2000		
		1	2	3	4				
	populacyjne								
1	*Agra	2015	1053						
2	*Bios ^{x/}	2005	611					32,0	
3	*Bruno	2018	611	100,0					
4	*Feliks ^{x/}	2007	611					23,3	
5	*Fenja	2010	556					22,2	
6	*Goliat	2017	611	7,5					
7	*Gustaw	2020	611						
8	*Heros ^{x/}	2001	1176					26,0	
9	*Huzar ^{x/}	2004	611					13,9	
10	*Karo	2016	611	9,8					
11	Lennon	2013	1053						
12	*Libero	2017	611	9,2					
13	*Markiz ^{x/}	2005	611					21,7	
14	*Markus	2010	611					28,9	
15	*Tamarin	2010	1053						
16	Turner	2017	1053						
	mieszańcowe								
17	Belinda	F ₁	2010	1176					
18	Delight	F ₁	2010	1176					
19	Dodger ^{sk/}	F ₁	2014	1176					
20	Lagonda	F ₁	2018	556					
21	Lakritz	F ₁	2020	556					
22	Lancia	F ₁	2018	556					
23	Lavina	F ₁	2020	556					
24	Legolas	F ₁	2014	1053					
25	Lexus	F ₁	2017	556					
26	Lumen	F ₁	2016	556					
27	Menthal ^{x/}	F ₁	2015	556					
Powierzchnia zakwalifikowanych plantacji nasiennych (ha)					0	8	102	349	

Kol. 1: * – odmiana chroniona krajowym lub wspólnotowym wyłącznym prawem hodowcy

^{x/} – odmiana niebadana w latach 2017-2019; ^{sk/} – odmiana skreślona z KR na wniosek zachowującego

F₁ – odmiana mieszańcowa zrestorowana

Kol. 4: wg danych PIORiN; w latach 2017-2018 kwalifikacją objęto również odmiany ze Wspólnotowego katalogu odmian roślin rolniczych (CCA)

Tabela 2

Rzepak jary. Plon nasion oraz zawartość tłuszczu i glukozyzolanów w nasionach odmian

Lp.	Odmiany	Plon nasion				Zawartość tłuszczu				Zawar- tość glu- kozy- nola- nów
		2017- -2019	2019	2018	2017	2017- -2019	2019	2018	2017	
dt z ha; % wzorca				% s.m.				µM/g		
1	2				3				4	
	Wzorzec Średnia	23,0	23,1	21,6	24,3	45,9	46,5	46,3	45,1	8,8
	populacyjne									
1	Agra	100	96	95	108	44,8	44,9	45,5	44,1	9,1
2	Bruno	104	105	102	105	48,0	48,3	48,6	47,2	7,9
3	Fenja	95	93	93	97	47,0	47,8	47,0	46,1	7,8
4	Goliat	102	101	102	104	45,2	45,1	45,5	45,0	7,8
5	Gustaw	104	108	99	105	46,9	47,4	47,5	45,7	6,9
6	Karo	102	103	99	104	46,0	46,8	45,8	45,4	9,1
7	Lennon	101	101	101	101	45,8	46,3	46,3	44,8	11,6
8	Libero	99	101	100	98	45,9	46,2	46,6	45,0	7,5
9	Markus	106	101	107	110	45,7	45,7	46,2	45,3	9,6
10	Tamarin				91				43,9	8,7
11	Turner	99	99	100	98	45,7	46,2	46,2	44,8	9,3
	mieszańcowe									
12	Belinda			111	101			45,5	44,7	9,8
13	Delight	99	94	103	102	45,5	45,9	46,2	44,5	9,0
14	Dodger	102	102	100	103	44,8	45,6	45,0	43,9	8,7
15	Lagonda	113	120	107	111	46,2	46,7	46,7	45,3	8,9
16	Lakritz		121	116			46,5	46,0		8,4
17	Lancia	112	111	110	115	46,1	47,0	46,2	45,1	7,7
18	Lavina		121	121			46,2	46,4		10,3
19	Legolas	105	111	99	105	45,8	46,5	46,0	45,0	11,1
20	Lexus	109	114	108	106	45,9	46,7	45,8	45,1	10,2
21	Lumen	116	119	118	112	46,4	47,1	46,5	45,6	7,2
22	Menthal		105				46,2			7,5
	Liczba doświadczeń	26	10	9	7	15	4	6	5	9

Kol. 2: Wzorzec (plon nasion): 2019, 2018, 2017 – średnia z odmian populacyjnych badanych w doświadczeniach PDO w danym roku

Tabela 3

Rzepak jary. Ważniejsze cechy rolniczo-użytkowe odmian

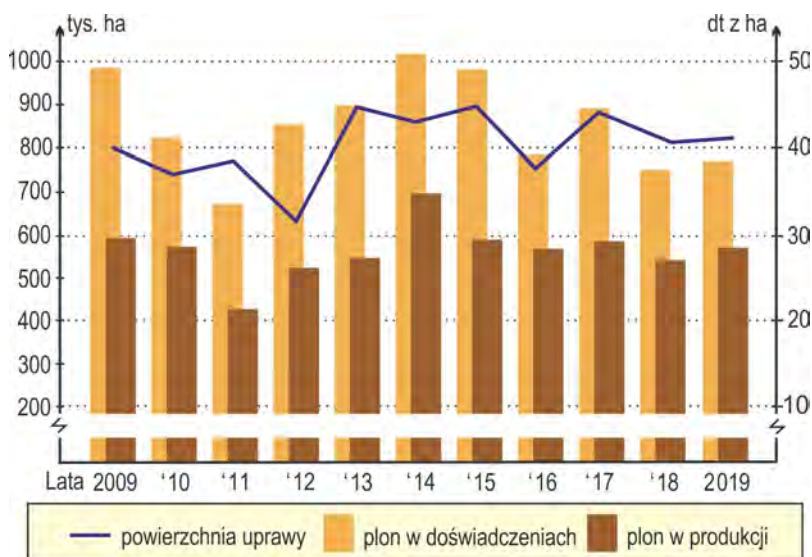
Lp.	Odmiany	Wysokość roślin	Wyleganie	Termin		Odporność na choroby		
				po- czątku kwit- nienia	dojrza- łości tech- nicznej	zgnili- zna twardzi- kowa	czern- krzyżo- wych	mącz- niak praw- dziwy
		cm	%	dzień roku; data		%	skala 9 ^o	
	1	2	3	4	5	6	7	8
	Średnia	111	13	154 (3.06)	211 (30.07)	7	7,6	6,2
<i>populacyjne</i>								
1	Agra	111	11	154	210	4	7,3	5,8
2	Bruno	114	15	154	211	5	7,2	5,8
3	Fenja	111	18	154	211	4	7,5	6,1
4	Goliat	114	12	154	211	7	7,5	5,7
5	Gustaw	115	14	154	210	7	7,7	6,5
6	Karo	113	17	155	211	6	7,4	6,1
7	Lennon	111	14	155	211	7	7,6	5,8
8	Libero	114	17	154	211	7	7,8	6,4
9	Markus	113	15	154	211	10	7,7	6,1
10	Tamarin	108	15	155	211	10	7,5	5,1
11	Turner	111	9	154	211	7	7,5	5,9
<i>mieszane</i>								
12	Belinda	105	18	151	210	13	8,0	6,8
13	Delight	105	13	153	210	6	7,6	6,6
14	Dodger	114	12	155	211	3	7,4	6,8
15	Lagonda	108	11	153	211	6	7,4	6,3
16	Lakritz	111	13	153	210	7	7,8	6,1
17	Lancia	110	10	153	211	6	7,3	6,0
18	Lavina	101	10	154	210	7	7,4	6,4
19	Legolas	110	9	155	211	7	7,4	6,1
20	Lexus	109	16	155	211	5	7,7	6,4
21	Lumen	111	14	152	210	5	7,8	7,0
22	Menthall	119	11	155	211	4	7,6	6,6
Liczba doświadczonych		33	18	33	29	8	9	9

Kol. 3: wyleganie – cecha określana jako wysokość łanu przed zbiorem do wysokości roślin w %
 $[100 - (\text{wysokość łanu} / \text{wysokość roślin} \times 100)]$; mniejsza wartość oznacza mniejsze wyleganie

Kol. 6: % – procent porażonych roślin (mniejsza wartość oznacza większą odporność)

Rzepak ozimy

Powierzchnia uprawy rzepaku ozimego w naszym kraju, według danych GUS, wynosiła w ostatnich latach 635-900 tys. ha (rys. 1). W roku 2019 areal uprawy tej rośliny wyniósł 848,0 tys. ha i był nieco większy niż w roku poprzednim. Najwięcej rzepaku ozimego uprawia się w województwach dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim i lubelskim. Sprzyjają temu warunki glebowe oraz większa liczba gospodarstw wielkoobszarowych, w których skoncentrowana jest produkcja. Dużą powierzchnię uprawy rzepaku ozimego zajmuje także w województwach opolskim, pomorskim i warmińsko-mazurskim. Szacunki wskazują, że powierzchnia uprawy rzepaku ozimego może w przyszłości wzrosnąć do około 1 mln ha. O ewentualnym zwiększeniu arealu uprawy może zdecydować głównie zapotrzebowanie na olej rzepakowy zużywany do produkcji biokomponentów (estrów) oraz zwiększone wykorzystanie wysokobiałkowej śruty poekstrakcyjnej.

Rys. 1. Powierzchnia uprawy rzepaku ozimego oraz plon nasion w doświadczeniach COBORU i w produkcji (wg GUS) w latach 2009-2019

Rzepak ozimy jest bardzo ważną rośliną w płodozmianie, zwłaszcza w tych gospodarstwach, w których w strukturze zasiewów dominują zboża. Jego uprawa stanowi istotny element fitosanitarny dla różnych agrofagów zbożowych. Silny i głęboko sięgający system korzeniowy rzepaku ozimego wykorzystuje składniki pokarmowe z głębszych warstw gleby. Ponadto, resztki poźniwne mają dużą wartość nawozową i są źródłem masy organicznej. Również zboża są głównym przedplonem rzepaku ozimego, a przeważnie jest nim pszenica i jęczmień. Takie następstwo powoduje niekiedy spiętrzenie prac związanych z uprawą pola przed siewem rzepaku, a często konieczność jej upraszczania.

W przypadku tej rośliny obserwuje się dość dużą zmienność plonowania w latach, a także w rejonach kraju. Przeważnie jest to skutek niesprzyjającego przebiegu warunków pogodowych. Taką zależność odnotowano w ostatnich latach. Przykładowo, plony rzepaku ozimego w latach 2018 i 2019 był jednymi z najniższych w wieloleciu, głównie z powodu długiego okresu suszy. Z kolei po zimie 2011/2012 oraz 2015/2016 liczne uprawy zostały zlikwidowane, ze względu na wymarznienia roślin wielu odmian. Natomiast w roku 2014, w którym prawie przez cały okres wegetacji warunki były sprzyjające, zebrano bardzo duży plon. Ostatni sezon wegetacyjny 2018/2019 cechował się deficytem opadów w okresie siewu, a to skutkowało nierównomiernymi i wieloetapowymi wschodami oraz zróżnicowaniem we wzroście. Okres zimy, mimo mroźnych okresów w styczniu, nie spowodował większych strat roślin. Rozpoczęcie wegetacji nastąpiło w terminie zbliżonym do wielolecia. Natomiast wiosną (zwłaszcza w kwietniu i czerwcu), oprócz długotrwałego braku opadów, odnotowano także wyjątkowo wysokie temperatury powietrza, które bardzo mocno wpłynęły na przebieg wegetacji. Nastąpiło przyspieszenie poszczególnych faz rozwojowych, a po upałach w czerwcu także przedwczesne i gwałtowne dojrzewanie i zasychanie roślin. Nasiona w łuszczykach nie zostały odpowiednio wypełnione, w związku z czym zebrano przeważnie drobne nasiona, o małej masie, które zawierały też mniej tłuszczu. Warunki posuchy wystąpiły na terytorium prawie całego kraju, jednakowoż jej skutki były najbardziej odczuwalne dla rzepaku w zachodniej i środkowej części Polski.

Presja szkodników rzepaku, które występują na roślinach w okresie jesienno-wzrostu była ogólnie umiarkowana, jedynie na południu i zachodzie kraju wyraźnie większa. Po wschodach, na młodych roślinach rzepaku najczęściej obserwowano żerujące pchełki (ziemne i rzepakową) oraz śmietkę kapuścianą. W wielu doświadczeniach, głównie na południu

kraju, rośliny zasiedlane były przez licznie pojawiające się mszyce. W okresie wiosennym, największym zagrożeniem w niektórych rejonach kraju były także chowacze i słodyszek rzepakowy.

Deficyt opadów ograniczył rozwój chorób pochodzenia grzybowego. Najczęściej występującymi były choroby podstawy łodygi oraz zgnilizna twardzikowa i czerń krzyżowych. Nasilenie występowania poszczególnych chorób było przeważnie średnie lub małe.

Według danych Głównego Inspektoratu PIORiN, w roku 2019 zakwalifikowano 487 ha plantacji nasiennych dziesięciu odmian rzepaku ozimego wpisanych do Krajowego rejestru i siedmiu odmian ze Wspólnotowego katalogu odmian roślin rolniczych (CCA). Największy udział miała odmiana Monolit – 20% zakwalifikowanej powierzchni, a także odmiany Galileus, Hevelius i Bazalt, po blisko 10% (tab. 1). W Polsce rozmnażane są głównie odmiany krajowe, które w roku 2019 zajmowały powierzchnię 370 ha, czyli 76% całego areалу. Materiał siewny odmian zagranicznych jest prawie w całości wytwarzany poza granicami naszego kraju, a następnie importowany i oferowany do sprzedaży. Przeważnie część nasion pochodzi z zapasów poprzedniego roku.

W roku 2020 do Krajowego rejestru wpisano szesnaście nowych odmian rzepaku ozimego, trzy populacyjne i trzynaście mieszańcowych. Wśród nich odmiany Akilah, Batis, Daktari, DK Excited, LE17346, LG Anarion, LG Areti, LG Aviron i Temptation odznaczają się deklarowaną przez hodowcę odpornością na wirusa żółtaczk rzepy (TuYV). Natomiast odmiany Crotora i LG Anarion wykazują dużą odporność na kiłę kapusty. Odporność obu odmian na patotypy *Plasmodiophora brassicae* najczęściej występujące w Polsce została potwierdzona w badaniach sprawdzających w IOR-PIB w Poznaniu. LG Anarion jest pierwszą odmianą cechującą się odpornością na oba patogeny (tj. wirusa żółtaczk rzepy i kiłę kapusty). Prócz tego, większość nowych odmian przejawia znaczną odporność na pękanie łuszczyń i osypywanie się nasion, zwłaszcza w warunkach intensywnego opadu deszczu w fazie dojrzałości do zbioru. Charakterystykę wszystkich odmian opracowano na podstawie dwu- lub trzyletnich wyników doświadczeń rejestrowych, przeprowadzonych w latach 2017-2019. Nowe odmiany rzepaku ozimego, obok dużego plonu nasion, powinny charakteryzować się odpowiednimi cechami jakościowymi. Najlepiej, gdy nasiona zawierają dużo tłuszczu i białka, a mało glukozydnów i włókna. Rośliny powinny cechować się dobrą zimotrwałością, w tym zwłaszcza dużą wytrzymałością na mróz oraz dobrą odpornością na wyleganie i główne choroby rzepaku: zgniliznę twardzikową, suchą zgniliznę

kapustnych, choroby podstawy łodygi, czerń krzyżowych i szarą pleśń. Oczekuje się także kolejnych nowych odmian odpornych/tolerancyjnych na kile kapusty i wirusa żółtaczk rzepy. Bardzo ważna jest także tolerancja roślin odmian na warunki stresowe występujące w okresie wegetacji, zwłaszcza niedobór opadów lub gwałtowne zjawiska atmosferyczne powodujące pękanie łuszczyń i osypywanie nasion.

Obecnie w Krajowym rejestrze znajduje się 161 odmian rzepaku ozimego (37 populacyjnych i 124 mieszańcowe). W tej liczbie są 23 odmiany krajowe i 138 zagranicznych. Ponad połowę zarejestrowanych odmian stanowią odmiany nowe, wpisane do rejestru w ostatnich pięciu latach. W roku 2019 skreślono z Krajowego rejestru, na wniosek zachowujących, siedem odmian (ES Alegria, ES Astrid, ES Beata, ES Domino, ES Kamilo, ES Mercure, ES Scarlett) oraz jedną (Catana) z powodu wygaśnięcia okresu wpisu w KR. Materiał siewny odmian skreślonych z KR może znajdować się w obrocie jeszcze przez trzy lata po roku skreślenia lub krócej, jeżeli tak zdecyduje zachowujący odmianę. Wykaz wszystkich odmian rzepaku ozimego wpisanych do Krajowego rejestru podano w tabeli 1. Zawiera ona także informację, które z nich są chronione krajowym lub wspólnotowym wyłącznym prawem hodowcy. Odmiany podzielono na dwie grupy, tj. populacyjne i mieszańcowe. Trzydzieści siedem odmian nie było badanych od ponad 3 lat w doświadczeniach porejestrowych ze względu na ich mniejszą wartość (głównie niezadowalające plonowanie). W tabelach 2-4 podano wyniki ważniejszych cech rolniczo-użytkowych odmian, pochodzących zarówno z doświadczeń PDO, jak i doświadczeń rejestrowych. W przypadku procentu martwych roślin, oceny dla odmian pochodzą z obserwacji po zimach 2017/2018 i 2015/2016, w trakcie których wystąpiły niekorzystne warunki atmosferyczne (bardzo niska temperatura powietrza w zakresie od -20 do -25 °C, przy jednoczesnym braku pokrywy śnieżnej). Takie warunki spowodowały częściowe lub całkowite wymarznienie roślin niektórych odmian, zwłaszcza w sezonie 2015/2016. W doświadczeniach, w których straty roślin były średnie lub duże, a ponadto zróżnicowane odmianowo, uzyskane wyniki pozwoliły ocenić zimo-trwałość badanych odmian. W sezonach wegetacyjnych 2016/2017 i 2018/2019 okresy zimowe były stosunkowo łagodne, bez żadnego lub z minimalnym efektem wymarzania, w związku z czym, wyników nie włączono do średniej z lat badań.

W roku 2020 na Liście odmian zalecanych do uprawy na obszarze województw (LOZ) znajdują się łącznie 44 odmiany rzepaku ozimego. Przeważają odmiany mieszańcowe, których jest 34, populacyjnych jedy-

nie 10. Szesnaście odmian otrzymało rekomendację do uprawy na terenie czterech i więcej województw. Najczęściej polecanymi do uprawy odmianami są Architect, DK Extract i SY Ilona – w 10 województwach, natomiast odmiany Bonanza, DK Expiro i Stefano KWS – w 9, odmiany Birdy i Tigris – odpowiednio w 8 i 7, odmiany Anniston i ES Imperio – w 6, a odmiany Derrick, DK Expansion i SY Florida – w 5. Inne znalazły się na listach kilku województw, są to ES Valegro, Hamilton i Kuga – w 4 województwach, a Absolut, Atora i Galileus – w 3. Pozostałe odmiany z LOZ zalecane są do uprawy tylko w jednym lub dwóch województwach. Warto zauważyć, że w roku 2020 na LOZ znajdują się trzy odmiany o dużej odporności na kiłę kapusty – Augusta, DK Platinum i SY Alibaba. Takie odmiany są również potrzebne producentom rzepaku, zwłaszcza w warunkach zagrożenia infekcją patogenu kiły. Odmiany odporne stanowią najbardziej efektywny sposób zapobiegania porażeniom roślin, a co za tym idzie, uniknięcia znacznych strat.

Plonowanie odmian jest wypadkową wielu czynników, zwłaszcza glebowych, agrotechnicznych i pogodowych, które charakteryzują się określoną specyfiką w regionach kraju, a w przypadku warunków atmosferycznych także dużą zmiennością w latach. Spośród wymienionych czynników, rolnik ma bezpośredni wpływ jedynie na agrotechnikę. Dlatego tak ważny jest np. prawidłowy płodozmian, wybór odpowiedniej odmiany, stosowanie do siewu kwalifikowanego materiału siewnego, przestrzeganie właściwego terminu siewu, terminowe i precyzyjne wykonywanie zabiegów, prawidłowy zbiór nasion itp. Aspekt agrotechniczny jest tym bardziej istotny, że przy tak dużym areale uprawy rzepaku ozimego nasilają się problemy związane m.in. z samosiewami, kompensacją niektórych chwastów, czy też częstszym występowaniem wielu chorób, np. kiły kapusty i szkodników, m.in. chowaczy czy ostatnio śmietki kapuścianej i mszycy. Producentowi znana jest także jakość gleby, na której planuje uprawę rzepaku. Im jest ona lepsza, tym plonowanie powinno być większe i pewniejsze. Niemniej, można stwierdzić ogólnie, że w ostatnich latach odmiany mieszańcowe częściej niż populacyjne plonowały lepiej na glebach gorszych.

Charakterystyka odmian rzepaku ozimego wpisanych do Krajowego rejestru w roku 2020

Akilah (d. RAP 547)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion duży do bardzo dużego. Zawartość tłuszczu w nasionach duża, glukozyzolanów średnia. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej średnia. Masa 1000 nasion średnia.

Zimotrwałość roślin dość duża. Rośliny średniej wysokości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej średni.

Odporność na zgniliznę twardzikową i choroby podstawy łodygi większa od średniej, na suchą zgniliznę kapustnych i czerń krzyżowych średnia. Według deklaracji hodowcy odmiana jest odporna na wirusa żółtaczk rzepy (TuYV).

Batis (d. WRH 511)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion duży do bardzo dużego. Zawartość tłuszczu w nasionach dość duża, glukozyzolanów poniżej średniej. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej mniejsza od średniej. Masa 1000 nasion mniejsza od średniej.

Zimotrwałość roślin średnia. Rośliny średniej wysokości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia nieco wcześniejszy od średniego, dojrzałości technicznej średni.

Odporność na zgniliznę twardzikową, suchą zgniliznę kapustnych i czerń krzyżowych średnia, na choroby podstawy łodygi mniejsza od średniej. Według deklaracji hodowcy odmiana jest odporna na wirusa żółtaczk rzepy (TuYV).

Bono (d. BKH 5417)

Odmiana populacyjna.

Plon nasion dość duży. Zawartość tłuszczu w nasionach mniejsza od średniej, glukozyzolanów średnia. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej średnia. Masa 1000 nasion średnia.

Zimotrwałość roślin średnia. Rośliny dość niskie, o średniej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia średni, dojrzałości technicznej nieco wcześniejszy od średniego.

Odporność na suchą zgniliznę kapustnych i czern krzyżowych średnia, na zgniliznę twardzikową i choroby podstawy łodygi mniejsza od średniej.

Crotora (d. SLM17173W15)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion duży. Zawartość tłuszczu i glukozyzolanów w nasionach średnia. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej średnia. Masa 1000 nasion średnia.

Zimotrwałość roślin średnia. Rośliny średniej wysokości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej średni.

Odporność na zgniliznę twardzikową, suchą zgniliznę kapustnych, choroby podstawy łodygi i czern krzyżowych średnia. Odmiana o potwierdzonej odporności na kiłę kapusty, w zakresie patotypów *Plasmiodiophora brassicae* najczęściej występujących w Polsce.

Daktari (d. WRH 536)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion bardzo duży. Zawartość tłuszczu w nasionach dość duża, glukozyzolanów poniżej średniej. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej średnia. Masa 1000 nasion mniejsza od średniej.

Zimotrwałość roślin dość duża. Rośliny średniej wysokości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia średni, dojrzałości technicznej nieco późniejszy od średniego.

Odporność na zgniliznę twardzikową, suchą zgniliznę kapustnych, choroby podstawy łodygi i czern krzyżowych średnia. Według deklaracji hodowcy odmiana jest odporna na wirusa żółtaczkę rzepy (TuYV).

DK Excited (d. DMH440)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion bardzo duży. Zawartość tłuszczu w nasionach dość duża, glukozyzolanów powyżej średniej. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej mniejsza od średniej. Masa 1000 nasion mniejsza od średniej.

Zimotrwałość roślin dość duża. Rośliny średniej wysokości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej średni.

Odporność na suchą zgniliznę kapustnych, choroby podstawy łodygi i czerń krzyżowych średnia, na zgniliznę twardzikową mniejsza od średniej. Według deklaracji hodowcy odmiana jest odporna na wirusa żółtaczki rzepy (TuYV).

DK Expat (d. CWH398)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion duży do bardzo dużego. Zawartość tłuszczu w nasionach średnia, glukozyolanów powyżej średniej. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej mniejsza od średniej. Masa 1000 nasion średnia.

Zimotrwałość roślin średnia. Rośliny dość wysokie, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej średni.

Odporność na zgniliznę twardzikową, suchą zgniliznę kapustnych i czerń krzyżowych średnia, na choroby podstawy łodygi mniejsza od średniej.

ES Amaretto (d. ESC17067)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion duży do bardzo dużego. Zawartość tłuszczu w nasionach mniejsza od średniej, glukozyolanów powyżej średniej. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej duża. Masa 1000 nasion większa od średniej.

Zimotrwałość roślin średnia. Rośliny wysokie, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej nieco późniejszy od średniego.

Odporność na zgniliznę twardzikową, suchą zgniliznę kapustnych, choroby podstawy łodygi i czerń krzyżowych średnia.

Herakles (d. NPZ17164W11)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion duży do bardzo dużego. Zawartość tłuszczu w nasionach większa od średniej, glukozyolanów poniżej średniej. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej średnia. Masa 1000 nasion większa od średniej.

Zimotrwałość roślin dość duża. Rośliny średniej wysokości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia nieco wcześniejszy od średniego, dojrzałości technicznej średni.

Odporność na choroby podstawy łodygi większa od średniej, na zgniliznę twardzikową, suchą zgniliznę kapustnych i czern krzyżowych średnia. Według deklaracji hodowcy odmiana jest odporna na wirusa żółtaczk rzepy (TuYV).

Kwazar (d. MAH 8017)

Odmiana populacyjna.

Plon nasion dość duży. Zawartość tłuszczu w nasionach średnia, glukozyolanów poniżej średniej. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej średnia. Masa 1000 nasion średnia

Zimotrwałość roślin przeciętna. Rośliny średniej wysokości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia średni, dojrzałości technicznej nieco późniejszy od średniego.

Odporność na zgniliznę twardzikową i choroby podstawy łodygi większa od średniej, na suchą zgniliznę kapustnych średnia, na czern krzyżowych mniejsza od średniej.

LE17346 (d. LE17/346)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion bardzo duży. Zawartość tłuszczu i glukozyolanów w nasionach średnia. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej mniejsza od średniej. Masa 1000 nasion większa od średniej.

Zimotrwałość roślin dość duża. Rośliny wysokie, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej średni.

Odporność na czern krzyżowych większa od średniej, na suchą zgniliznę kapustnych i choroby podstawy łodygi średnia, na zgniliznę twardzikową mniejsza od średniej. Według deklaracji hodowcy odmiana jest odporna na wirusa żółtaczk rzepy (TuYV).

LG Anarion (d. LE17/340)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion duży do bardzo dużego. Zawartość tłuszczu w nasionach mniejsza od średniej, glukozyolanów powyżej średniej. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej większa od średniej. Masa 1000 nasion średnia.

Zimotrwałość roślin średnia. Rośliny wysokie, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej średni.

Odporność na zgniliznę twardzikową, suchą zgniliznę kapustnych, choroby podstawy łodygi i czerń krzyżowych średnia. Odmiana o potwierdzonej odporności na kiłę kapusty, w zakresie patotypów *Plasmiodiophora brassicae* najczęściej występujących w Polsce. Według deklaracji hodowcy odmiana jest także odporna na wirusa żółtaczk rzepy (TuYV).

LG Areti (d. LE17/334)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion bardzo duży. Zawartość tłuszczu i glukozyolanów w nasionach średnia. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej większa od średniej. Masa 1000 nasion średnia.

Zimotrwałość roślin dość duża. Rośliny wysokie, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej średni.

Odporność na czerń krzyżowych większa od średniej, na suchą zgniliznę kapustnych i choroby podstawy łodygi średnia, na zgniliznę twardzikową mniejsza od średniej. Według deklaracji hodowcy odmiana jest odporna na wirusa żółtaczk rzepy (TuYV).

LG Aviron (d. LE17/332)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion bardzo duży. Zawartość tłuszczu i glukozyolanów w nasionach średnia. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej mniejsza od średniej. Masa 1000 nasion większa od średniej.

Zimotrwałość roślin dość duża. Rośliny średniej wysokości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej nieco wcześniejszy od średniego.

Odporność na zgniliznę twardzikową, suchą zgniliznę kapustnych i czerń krzyżowych średnia, na choroby podstawy łodygi mniejsza od średniej. Według deklaracji hodowcy odmiana jest odporna na wirusa żółtaczk rzepy (TuYV).

Mars (d. MAH 7917)

Odmiana populacyjna.

Plon nasion dość duży. Zawartość tłuszczu i glukozyolanów w nasionach mniejsza od średniej. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej większa od średniej. Masa 1000 nasion średnia.

Zimotrwałość roślin średnia. Rośliny dość niskie, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej średni.

Odporność na suchą zgniliznę kapustnych i choroby podstawy łodygi średnia, na zgniliznę twardzikową i czerń krzyżowych mniejsza od średniej.

Temptation (d. WRH 486)

Odmiana mieszańcowa.

Plon nasion duży do bardzo dużego. Zawartość tłuszczu w nasionach dość duża, glukozyolanów średnia. Zawartość białka w suchej masie beztłuszczowej średnia. Masa 1000 nasion średnia.

Zimotrwałość roślin średnia. Rośliny średniej wysokości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej średni.

Odporność na czerń krzyżowych większa od średniej na zgniliznę twardzikową, suchą zgniliznę kapustnych i choroby podstawy łodygi średnia. Według deklaracji hodowcy odmiana jest odporna na wirusa żółtaczk rzepy (TuYV).

Tabela 1

Rzepak ozimy. Wykaz odmian zarejestrowanych

Lp.	Odmiany	Rok wpisa- nia do Krajo- wego rejestr	Zacho- wujący/ repre- zentant (nr adre- sowy)	Udział w kwalifikacji polowej (%)			
				2019	2018	2017	maks. po roku 2000
	1	2	3	4			
	populacyjne						
1	*Adriana	2008	429				
2	*Aixer	2014	1176				
3	*Bakara ^{x/}	2007	618	1	1	4	10
4	*Bazalt	2016	618	9	8	7	12
5	*Bazyl ^{x/}	2001	618		3	1	13
6	*Bellevue	2008	1176				
7	*Birdy	2016	406				
8	*Bojan ^{x/}	2004	611				
9	*Bono	2020	618				
10	*Bosman ^{x/}	2002	611				
11	*Brendy	2013	618	7	11	5	26
12	*Californium ^{x/}	2002	431				
13	*Chrobry	2016	611	4	14	24	
14	*Derrick	2018	406				
15	*DK Cadet ^{x/}	2012	431				
16	ES Fuego	2019	965				
17	*ES Valegro	2014	965				
18	*Galileus	2018	611	10	2	1	
19	*Gemini	2019	611				
20	*Harry ^{x/}	2013	428	3	3	3	3
21	*Hevelius	2018	611	9	2		
22	Kana ^{x/}	1997	611		4	5	4
23	*Kwazar	2020	611				
24	*Lohana	2012	429				
25	*Marcelo	2016	611	6	3		

cd. tabeli 1

1			2	3	4		
cd. populacyjne							
26	* Mars		2020	611			
27	* Metys		2014	611			12
28	* Monolit		2008	611	20	9	16
29	* Pamela ^{x/}		2011	429			
30	* Polka ^{kt, x/}		2016	10			4
31	* Quartz		2013	406			
32	* Sherlock		2010	406			
33	* Sidney ^{kt, x/}		2014	428	4	2	7
34	* Starter ^{x/}		2011	611			10
35	* SY Ilona		2016	228			
36	* SY Rokas		2016	228			
37	* Vapiano		2016	228			
mieszkańcowe							
38	Abakus	F ₁	2009	556			
39	Absolut	F ₁	2018	429			
40	Acapulco	F ₁	2016	429			
41	Advocat	F ₁	2018	429			
42	Akilah	F ₁	2020	556			
43	Alasco ^{k/}	F ₁	2017	429			
44	Albrecht	F ₁	2018	429			
45	Alessio ^{x/}	F ₁	2012	429			
46	Alvaro KWS	F ₁	2015	406			
47	Amazon	F ₁	2015	429			
48	Ambassador	F ₁	2019	429			
49	Anderson ^{x/}	F ₁	2015	429			
50	Angelico	F ₁	2018	429			
51	Anniston	F ₁	2017	429			
52	Arango	F ₁	2014	556			
53	Archimedes ^{k/}	F ₁	2016	429			

cd. tabeli 1

1			2	3	4		
cd. mieszkańcowe							
54	Architect	F ₁	2017	429			
55	Arkansas	F ₁	2018	429			
56	* Arsenal ^{x/}	F ₁	2013	429			
57	Artemis	F ₁	2019	429			
58	Artoga ^{x/}	F ₁	2010	429			
59	Aspect	F ₁	2018	429			
60	Astana	F ₁	2018	399			
61	Atora	F ₁	2015	556			
62	Attraction	F ₁	2019	429			
63	Augusta ^{k/}	F ₁	2018	429			
64	Aurelia	F ₁	2019	429			
65	Batis	F ₁	2020	399			
66	Bonanza	F ₁	2012	388			
67	Chopin	F ₁	2018	399			
68	* Claudio KWS	F ₁	2019	406			
69	Copernicus	F ₁	2017	611	7	9	0,2
70	Crocodile ^{k/}	F ₁	2019	399			
71	Crotora ^{k/}	F ₁	2020	556			
72	Daktari	F ₁	2020	399			
73	DK Exalte	F ₁	2015	431			
74	DK Example ^{x/}	F ₁	2010	431			
75	DK Excited	F ₁	2020	431			
76	DK Exclusiv ^{x/}	F ₁	2013	431			
77	DK Exedo ^{x/}	F ₁	2015	431			
78	DK Exfile ^{x/}	F ₁	2011	431			
79	DK Exotter	F ₁	2017	431			
80	DK Expansion	F ₁	2017	431			
81	DK Expat	F ₁	2020	431			
82	DK Expiro	F ₁	2016	431			
83	DK Exporter	F ₁	2019	431			

cd. tabeli 1

1			2	3	4	
cd. mieszkańcowe						
84	DK Expression	F ₁	2016	431		
85	DK Exquisite ^{x/}	F ₁	2011	431		
86	DK Exsor	F ₁	2015	431		
87	DK Exssence ^{x/}	F ₁	2014	431		
88	DK Exstorm ^{x/}	F ₁	2012	431		
89	DK Extract	F ₁	2016	431		
90	DK Impression CL ^{x/}	F ₁	2013	431		
91	DK Platinum ^{k/}	F ₁	2016	431		
92	Dobrava ^{x/}	F ₁	2011	429		
93	Dominator	F ₁	2019	399		
94	Duke	F ₁	2019	399		
95	Dynamic	F ₁	2019	399		
96	Einstein	F ₁	2017	399		
97	ES Amaretto	F ₁	2020	965		
98	ES Barocco	F ₁	2017	965		
99	ES Cesario	F ₁	2016	965		
100	ES Imperio	F ₁	2016	965		
101	Garou	F ₁	2013	556		
102	Gladius ^{x/}	F ₁	2010	228		
103	Graf ^{x/}	F ₁	2014	431		
104	Hamilton	F ₁	2016	556		
105	Herakles	F ₁	2020	556		
106	Inspiration	F ₁	2011	399		
107	INV1165	F ₁	2017	1176		
108	INV1188	F ₁	2019	1176		
109	Kicker	F ₁	2017	556		
110	Konkret ^{x/}	F ₁	2013	611	5	13
111	Kuga	F ₁	2015	556		
112	LE17346	F ₁	2020	429		
113	LG Anarion ^{k/}	F ₁	2020	429		

cd. tabeli 1

1			2	3	4	
cd. mieszkańcowe						
114	LG Areti	F ₁	2020	429		
115	LG Aviron	F ₁	2020	429		
116	Luciano KWS	F ₁	2019	406		
117	Marathon	F ₁	2012	399		
118	* Marcopolos	F ₁	2012	406		
119	Mentor ^{k/}	F ₁	2015	556		
120	Mercedes	F ₁	2013	556		
121	Minerva	F ₁	2013	399		
122	Neon	F ₁	2019	611		
123	NK Technic ^{x/}	F ₁	2009	228		
124	Oriolus	F ₁	2014	399		
125	Panama	F ₁	2016	388		
126	Popular	F ₁	2014	399		
127	Poznaniak ^{x/}	F ₁	2009	611		10
128	Prince	F ₁	2018	399		
129	* PT248	F ₁	2017	300		
130	Ragnar	F ₁	2018	556		
131	Riccardo KWS	F ₁	2019	406		
132	Roberto KWS	F ₁	2017	406		
133	Rohan ^{x/}	F ₁	2008	556		
134	Rumba	F ₁	2011	399		
135	Sergio KWS	F ₁	2017	406		
136	Sherpa	F ₁	2012	556		
137	Smaragd	F ₁	2018	399		
138	* Stefano KWS	F ₁	2017	406		
139	SY Alibaba ^{k/}	F ₁	2018	228		
140	SY Alister ^{k/}	F ₁	2014	228		
141	SY Carlo ^{x/}	F ₁	2012	228		
142	SY Cassidy ^{x/}	F ₁	2011	228		

cd. tabeli 1

1			2	3	4			
cd. mieszańcowe								
143	SY Florian	F ₁	2019	228				
144	SY Florida	F ₁	2015	228				
145	SY Iowa	F ₁	2018	228				
146	SY Kolumb	F ₁	2010	228				
147	SY Marten ^{x/}	F ₁	2013	228				
148	SY Medal	F ₁	2015	228				
149	SY Polana	F ₁	2014	228				
150	SY Samoa ^{x/}	F ₁	2014	228				
151	SY Saveo	F ₁	2014	228				
152	Taifun	F ₁	2016	399				
153	Tatiana	F ₁	2018	431				
154	Temptation	F ₁	2020	399				
155	Thure ^{pk/}	F ₁	2015	556				
156	Tigris	F ₁	2016	431				
157	Tores ^{x/}	F ₁	2012	228				
158	Trumpf	F ₁	2014	556				
159	Vectra ^{x/}	F ₁	2005	1176				
160	Visby	F ₁	2008	556				
161	Xenon	F ₁	2010	556				
Powierzchnia zakwalifikowanych plantacji nasiennych (ha)					487	439	493	1434

- Kol. 1: * – odmiana chroniona krajowym lub wspólnotowym wyłącznym prawem hodowcy;
^{kt} – odmiana o zmienionych proporcjach składu kwasów tłuszczowych – podwyższona -
zawartość kwasu oleinowego i obniżona zawartość kwasu linolowego (HO);
^k – odmiana o dużej odporności/tolerancji na patotypy kiły kapusty *Plasmidiophora
brassicae* najczęściej występujące w Polsce;
^{pk} – odmiana półkarłowa;
^{x/} – odmiana niebadana w latach 2017-2019;
F₁ – odmiana mieszańcowa.

- Kol. 4: w latach 2017-2019 kwalifikacją objęto również odmiany ze Wspólnotowego katalogu
odmian roślin rolniczych (CCA)

Tabela 2

**Rzepak ozimy. Plon nasion odmian przy 9% wilgotności
oraz zawartość tłuszczu**

Lp.	Odmiany	Plon nasion (w % wzorca)				Zawartość tłuszczu w % s.m.			
		2017- -2019	2019	2018	2017	2017- -2019	2019	2018	2017
	1	2				3			
	Wzorzec; dt z ha	38,3	36,0	38,6	40,2				
	Średnia; % s.m.					47,4	45,9	47,5	48,7
	<i>populacyjne</i>								
1	Adriana			103				48,6	
2	Aixer			91	99			48,7	50,7
3	Bazalt	98	99	99	95	46,8	45,4	47,1	48,0
4	Bellevue			94	94			46,9	48,3
5	Birdy	110	113	103	114	47,6	46,4	47,5	48,8
6	Bono		102	115			44,8	47,4	
7	Brendy			94	93			47,6	48,1
8	Chrobry	97	91	101	99	46,9	45,5	46,6	48,4
9	Derrick	112	112	110	114	46,0	44,3	46,1	47,6
10	ES Fuego	107	104	108	108	47,2	44,8	48,2	48,4
11	ES Valegro	102	98	104	103	48,2	46,9	48,5	49,2
12	Galileus	105	107	102	105	46,7	45,1	46,8	48,3
13	Gemini	110	115	103	112	46,9	45,4	46,8	48,6
14	Hevelius	102	100	102	105	47,8	46,0	48,3	49,2
15	Kwazar		112	114			45,8	47,7	
16	Lohana				107				47,8
17	Marcelo	100	99	101	100	46,8	45,3	46,9	48,1
18	Mars		107	112			45,2	47,1	
19	Metys			96	96			46,4	47,7
20	Monolit			96	92			47,6	49,2
21	Quartz	94	91	100	92	47,1	45,3	47,4	48,5
22	Sherlock	100	98	99	102	46,7	45,0	47,2	47,8
23	SY Ilona	108	100	113	109	47,4	45,8	47,6	49,0
24	SY Rokas	103	93	107	107	48,0	46,4	48,0	49,4
25	Vapiano			100	99			47,2	48,9

cd. tabeli 2

1		2				3			
		mieszkańcowe							
26	Abakus		105				48,2		
27	Absolut	131	127	135	132	46,5	45,2	46,7	47,6
28	Acapulco		120			120	47,5 48,8		
29	Advocat	128	122	127	135	48,3	47,1	48,5	49,2
30	Akilah		130	122			48,1	48,8	
31	Alasco	111	99	119	113	46,6	44,9	46,8	48,1
32	Albrecht		118			126	48,4 49,7		
33	Alvaro KWS					124		48,3	
34	Amazon		112			112	47,2 48,1		
35	Ambassador	132	124	142	131	47,2	45,4	47,6	48,4
36	Angelico	126	126	124	128	47,0	45,9	46,9	48,1
37	Anniston	123	122	128	121	47,0	46,1	46,9	48,1
38	Arango	105	97	110	108	46,8	45,1	47,3	48,0
39	Archimedes		114			108	47,1 47,6		
40	Architect	127	119	129	132	48,1	46,9	48,4	49,1
41	Arkansas	123	122	125	121	47,9	46,2	48,2	49,4
42	Artemis	132	128	137	132	47,9	46,7	48,3	48,6
43	Aspect	122	114	128	124	47,6	46,1	48,0	48,6
44	Astana	121	117	120	126	49,1	47,5	49,5	50,2
45	Atora	114	111	116	115	48,6	47,0	49,1	49,6
46	Attraction	128	126	131	127	47,7	46,0	48,0	49,0
47	Augusta	114	107	123	112	46,6	45,3	46,7	47,8
48	Aurelia	131	129	138	125	47,6	46,4	48,1	48,4
49	Batis	128	126	124	133	48,6	47,1	48,8	49,7
50	Bonanza	117	118	115	119	47,6	46,2	47,6	49,1
51	Chopin	122	123	116	127	48,8	47,6	48,9	49,9
52	Claudio KWS	124	120	127	123	47,0	45,3	47,3	48,5
53	Copernicus	116	112	120	116	47,3	45,9	47,3	48,8
54	Crocodile	118	118	117	120	48,0	46,8	48,1	49,2
55	Crotora		115	115			46,9	47,8	
56	Daktari		133	124			47,4	48,5	
57	DK Exalte		117			115		47,9	49,2
58	DK Excited		137	131			47,2	48,4	
59	DK Exotter	121	116	131	115	47,1	45,8	47,2	48,3
60	DK Expansion	125	121	128	127	48,1	46,4	48,0	50,0

cd. tabeli 2

1			2			3			
cd. mieszkańcowe									
61	DK Expat	126	128	126	125	47,3	45,8	47,4	48,7
62	DK Expiro	121	120	123	121	46,9	45,2	47,0	48,4
63	DK Exporter			128	122			48,5	48,8
64	DK Expression	120	116	122	120	47,7	46,0	48,0	49,0
65	DK Exsor			114	119			47,0	48,6
66	DK Extract	122	119	122	125	46,8	45,7	46,8	48,0
67	DK Platinum	109	103	108	115	46,7	45,3	46,8	48,0
68	Dominator	130	128	131	131	49,0	48,1	48,9	50,0
69	Duke	128	124	131	130	48,6	47,5	48,7	49,5
70	Dynamic	126	124	124	129	48,5	47,0	48,9	49,8
71	Einstein	112	109	109	117	48,5	46,8	48,2	50,4
72	ES Amaretto		128	123			44,8	46,8	
73	ES Barocco	115	108	120	117	46,9	45,5	47,0	48,1
74	ES Cesario	119	114	125	117	46,4	44,7	46,4	48,0
75	ES Imperio	121	121	120	123	46,2	44,6	46,2	47,9
76	Garou	108	105	110	109	47,4	45,8	47,3	49,0
77	Hamilton	119	119	112	125	47,5	45,8	47,7	49,0
78	Herakles		120	127			46,9	48,4	
79	Inspiration		109	118			45,7	47,7	
80	INV1165	118	108	125	122	47,7	46,4	48,0	48,7
81	INV1188	123	114	129	126	46,3	45,2	46,3	47,4
82	Kicker	115	111	115	117	47,4	46,4	46,8	48,8
83	Kuga	113	109	108	120	47,3	45,9	47,3	48,7
84	LE17346		138	135			45,1	47,5	
85	LG Anarion		121	129			45,5	45,9	
86	LG Areti		132	130			45,9	47,3	
87	LG Aviron		135	135			45,5	47,6	
88	Luciano KWS	123	112	128	127	47,2	45,5	47,6	48,4
89	Marathon			106	115			46,8	48,3
90	Marcopolos	114	115	111	116	47,7	46,2	47,7	49,2
91	Mentor	93	91	93	96	47,8	46,3	47,8	49,5
92	Mercedes	110	110	110	111	48,1	46,3	48,1	49,9
93	Minerva			106	106			48,6	49,5
94	Neon			122	117			47,0	48,3

cd. tabeli 2

1		2				3			
cd. mieszkańcowe									
95	Oriolus	107	105	103	113	45,8	43,4	46,5	47,6
96	Panama			115	116			48,0	49,2
97	Popular	107	104	106	110	48,3	46,7	48,1	50,0
98	Prince	122	120	116	128	47,6	45,7	47,3	50,0
99	PT248	110	110	110	112	49,0	47,8	49,0	50,3
100	Ragnar	117	106	122	121	47,4	45,7	47,4	49,0
101	Riccardo KWS	123	114	128	125	47,7	46,4	47,6	49,0
102	Roberto KWS	118	107	123	123	46,1	44,5	46,0	47,7
103	Rumba	109	107	108	112	46,7	45,1	46,8	48,1
104	Sergio KWS		107	118			44,9	46,9	
105	Sherpa			104	104			47,3	48,1
106	Smaragd			123	127			48,5	50,1
107	Stefano KWS	123	118	127	123	46,7	45,5	46,5	48,0
108	SY Alibaba	104	101	104	106		45,8	48,0	
109	SY Alister			101				46,5	
110	SY Florian	120	104	125	129	47,8	46,3	48,1	49,1
111	SY Florida	114	110	115	116	46,8	45,5	47,2	47,8
112	SY Iowa	117	112	115	125	47,6	46,2	47,5	49,1
113	SY Kolumb				107				48,0
114	SY Medal			105	112			47,0	48,4
115	SY Polana			109	112			46,7	48,0
116	SY Saveo		110		109		46,0		48,5
117	Taifun	111	107	111	114	47,2	45,5	47,8	48,4
118	Tatiana		113		122		46,5		49,5
119	Temptation	127	123	122	135	48,7	47,8	48,5	50,0
120	Thure	107	105	110	106	46,3	44,8	46,4	47,8
121	Tigris	120	117	122	119	47,0	45,3	47,1	48,8
122	Trumpf			101	104			46,2	47,1
123	Visby				103				47,9
124	Xenon				101				48,8
Liczba doświadczeń		68	24	19	25	15	5	5	5

Kol. 2: Wzorzec (plon nasion): 2019, 2018, 2017 – średnia z odmian populacyjnych badanych w danym sezonie wegetacyjnym w doświadczeniach PDO

Tabela 3

**Rzepak ozimy. Zawartość glukozyzolanów w nasionach
oraz przezimowanie odmian**

Lp.	Odmiany	Zawartość glukozyzolanów w nasionach				Martwe rośliny po zimie		Stan roślin po zimie
		μM/g nasion				%		skala 9 ^o
		2017- -2019	2019	2018	2017	2017/ 2018	2015/ 2016	2017- -2019
	1	2				3		4
	Średnia	11,0	11,0	11,3	10,7	20	27	7,3
	<i>populacyjne</i>							
1	Adriana			8,3		19	19	7,2
2	Aixer			9,0	8,5	25	20	7,0
3	Bazalt	11,4	11,8	10,6	11,8	25	33	7,0
4	Bellevue			12,7	13,1	23	30	7,1
5	Birdy	12,4	13,3	11,6	12,4	26	59	7,2
6	Bono		9,3	13,0		17	•	7,2
7	Brendy			12,9	13,9	23	23	7,2
8	Chrobry	10,7	10,6	11,1	10,4	16	21	7,1
9	Derrick	10,0	10,7	10,0	9,2	25	37	7,1
10	ES Fuego	10,4	10,9	9,8	10,5	26	•	7,1
11	ES Valegro	11,8	11,4	11,0	13,0	32	27	7,2
12	Galileus	8,7	9,1	8,4	8,5	25	24	7,5
13	Gemini	9,2	9,1	10,7	7,9	23	•	7,6
14	Hevelius	7,8	10,0	7,3	6,1	25	22	7,5
15	Kwazar		9,4	11,2		16	•	7,2
16	Lohana				10,4	•	29	7,3
17	Marcelo	12,1	13,2	10,3	12,9	25	34	7,2
18	Mars		8,4	10,4		14	•	7,2
19	Metys			9,8	12,1	19	31	7,3
20	Monolit			8,4	8,9	19	21	7,2
21	Quartz	11,7	12,9	11,9	10,2	21	18	7,2
22	Sherlock	12,0	13,4	11,2	11,4	28	22	7,2
23	SY Ilona	9,4	9,8	9,1	9,3	18	23	7,2
24	SY Rokas	9,3	10,0	9,5	8,4	22	33	7,0
25	Vapiano			9,1	10,5	23	•	7,2

cd. tabeli 3

1		2				3		4
mieszkańcowe								
26	Abakus		9,9			•	17	7,2
27	Absolut	11,7	11,3	13,2	10,6	22	25	7,6
28	Acapulco		12,9		13,2	21	48	7,4
29	Advocat	9,6	9,8	10,7	8,2	18	20	7,6
30	Akilah		10,0	11,4		14	•	7,6
31	Alasco	11,9	13,0	11,7	10,9	18	23	7,3
32	Albrecht		9,9		8,2	22	27	7,7
33	Alvaro KWS		10,2			•	25	7,4
34	Amazon		11,2		11,7	18	28	7,3
35	Ambassador	11,0	9,8	12,7	10,4	20	•	7,5
36	Angelico	13,3	13,7	14,3	12,0	19	37	7,4
37	Anniston	10,7	12,0	9,4	10,6	15	22	7,5
38	Arango	9,4	9,4	9,9	8,9	15	16	7,3
39	Archimedes		10,6		10,6	18	41	7,3
40	Architect	11,4	12,6	10,1	11,4	17	14	7,6
41	Arkansas	10,8	10,6	11,9	10,0	21	27	7,4
42	Artemis	11,9	12,5	12,0	11,2	22	•	7,6
43	Aspect	11,6	11,4	12,5	10,9	21	23	7,4
44	Astana	10,5	11,1	10,9	9,4	20	30	7,6
45	Atora	10,1	9,1	11,1	10,1	19	20	7,4
46	Attraction	12,7	12,2	13,3	12,7	20	•	7,8
47	Augusta	10,4	9,8	11,6	9,9	23	29	7,5
48	Aurelia	10,6	10,3	12,3	9,3	20	•	7,6
49	Batis	9,1	9,6	9,1	8,5	21	•	7,5
50	Bonanza	10,4	10,3	10,4	10,5	21	28	7,4
51	Chopin	11,4	11,2	12,6	10,4	24	40	7,4
52	Claudio KWS		12,6		10,2	21	37	7,5
53	Copernicus	11,2	12,5	10,9	10,3	17	23	7,3
54	Crocodile	11,4	11,1	12,7	10,5	24	•	7,3
55	Crotora		10,7	10,7		19	•	7,1
56	Daktari		9,6	8,9		14	•	7,7
57	DK Exalte		10,2		11,6	21	27	7,2
58	DK Excited		12,5	13,0		14	•	7,6
59	DK Exotter	10,1	10,1	10,6	9,6	17	17	7,5
60	DK Expansion	11,0	11,9	10,7	10,5	15	33	7,5

cd. tabeli 3

	1		2			3		4
			cd. mieszańcowe					
61	DK Expat	11,7	10,7	13,2	11,2	22	•	7,4
62	DK Expiro	13,6	14,4	13,4	12,9	17	25	7,5
63	DK Exporter			11,8	9,6	24	33	7,3
64	DK Expression	11,5	11,5	10,5	12,5	18	32	7,4
65	DK Exsor			13,1	12,8	22	•	7,1
66	DK Extract	12,5	11,8	13,0	12,8	20	26	7,4
67	DK Platinum	12,4	12,2	11,6	13,3	24	38	7,2
68	Dominator	9,6	8,9	10,9	9,0	19	•	7,4
69	Duke	12,4	12,1	13,2	12,0	21	•	7,4
70	Dynamic	12,3	10,4	14,8	11,7	27	•	7,4
71	Einstein	8,7	8,6	9,5	8,1	19	28	7,2
72	ES Amaretto		13,7	14,1		19	•	7,3
73	ES Barocco	12,4	12,8	12,6	11,8	17	16	7,3
74	ES Cesario	12,5	12,2	12,2	13,2	14	20	7,5
75	ES Imperio	12,6	11,8	13,1	12,9	21	24	7,3
76	Garou	11,1	12,1	10,7	10,4	19	17	7,2
77	Hamilton	8,7	8,5	8,9	8,6	20	27	7,3
78	Herakles		9,4	9,7		15	•	7,5
79	Inspiration		12,4	12,3		14	27	7,3
80	INV1165	11,9	11,4	12,1	12,1	13	15	7,3
81	INV1188	10,9	10,0	11,9	10,8	24	•	7,4
82	Kicker	9,2	9,3	10,6	7,7	15	33	7,3
83	Kuga	9,3	9,0	9,5	9,5	17	14	7,3
84	LE17346		10,6	11,5		13	•	7,6
85	LG Anarion		11,0	12,5		23	•	7,5
86	LG Areti		10,9	11,3		13	•	7,7
87	LG Aviron		10,7	10,3		12	•	7,7
88	Luciano KWS	13,7	14,2	14,3	12,6	19	•	7,4
89	Marathon			10,8	10,4	22	34	7,2
90	Marcopolos	8,9	8,3	9,8	8,6	17	24	7,3
91	Mentor	11,1	11,0	12,2	10,2	15	20	7,3
92	Mercedes	11,5	10,9	12,3	11,2	15	17	7,4
93	Minerva			11,2	10,6	20	13	7,3
94	Neon			13,6	10,7	20	27	7,4

cd. tabeli 3

1		2				3		4
cd. mieszkańcowe								
95	Oriolus	12,1	12,1	13,3	11,0	20	25	7,3
96	Panama			10,3	9,8	17	64	7,3
97	Popular	10,0	10,7	10,5	8,9	15	17	7,3
98	Prince	9,7	9,5	10,7	8,9	23	33	7,5
99	PT248	10,2	10,2	10,4	10,1	21	20	7,3
100	Ragnar	10,3	11,3	11,7	7,9	20	20	7,4
101	Riccardo KWS	12,4	12,3	13,8	11,1	20	•	7,5
102	Roberto KWS	12,2	12,6	13,0	11,1	22	29	7,4
103	Rumba	10,4	8,4	12,4	10,5	17	30	7,3
104	Sergio KWS		13,5	14,1		22	25	7,3
105	Sherpa			13,1	11,1	23	23	7,1
106	Smaragd			11,0	8,4	24	32	7,4
107	Stefano KWS	12,4	11,1	13,0	13,1	17	20	7,5
108	SY Alibaba		9,7	10,7		19	21	7,4
109	SY Alister			12,2		19	•	7,1
110	SY Florian	9,5	8,8	11,1	8,7	20	•	7,2
111	SY Florida	12,3	12,5	10,7	13,6	19	32	7,3
112	SY Iowa	11,8	12,2	11,8	11,3	34	29	7,5
113	SY Kolumb				9,0	•	32	7,3
114	SY Medal			10,4	12,6	28	28	7,1
115	SY Polana			10,6	11,6	23	34	7,2
116	SY Saveo		12,7		11,0	•	34	7,4
117	Taifun	9,7	9,9	8,3	10,9	16	•	7,2
118	Tatiana		12,0		11,5	•	38	7,4
119	Temptation	10,6	9,4	12,4	9,9	22	•	7,4
120	Thure	11,0	12,3	8,4	12,4	20	28	7,2
121	Tigris	11,4	12,2	10,1	11,8	20	26	7,3
122	Trumpf			10,3	12,4	21	26	7,2
123	Visby				10,0	•	20	7,2
124	Xenon				11,8	•	26	7,3
Liczba doświadczeń		15	5	5	5	13	13	77

Kol. 3: procent martwych roślin – oceny pochodzą z lat 2018 i 2016; w latach 2017 i 2019 straty roślin po zimie były bardzo małe;

„•” – brak danych

Tabela 4

Rzepak ozimy. Ważniejsze cechy rolnicze odmian

Lp.	Odmiany	Wysokość roślin	Wyleganie	Termin		Odporność na choroby			
				po- czątku kwit- nienia	dojrza- łości techni- cznej	zgni- lizna twar- dziko- wa	sucha zgni- lizna kap.	choro- by pod- stawy todygi	czerni krzy- żo- wych
		cm	%	dzień roku; data		% porażonych roślin			skala 9 ^o
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
	Średnia	143	12	119 (29.04)	183 (2.07)	13	4	14	6,9
	<i>populacyjne</i>								
1	Adriana	137	11	119	183	11	6	9	7,2
2	Aixer	137	9	121	183	11	3	14	7,3
3	Bazalt	143	13	120	184	13	3	13	7,0
4	Bellevue	142	12	120	183	11	4	13	7,1
5	Birdy	139	12	121	184	11	4	14	7,1
6	Bono	138	14	119	182	15	5	19	6,9
7	Brendy	145	15	121	184	11	6	13	7,1
8	Chrobry	136	14	119	183	12	3	15	6,7
9	Derrick	139	13	120	184	11	3	13	7,1
10	ES Fuego	140	16	119	184	17	4	12	6,6
11	ES Valegro	137	13	121	184	11	3	13	7,0
12	Galileus	138	15	118	183	15	4	13	6,9
13	Gemini	145	13	119	183	13	4	14	7,1
14	Hevelius	139	14	115	182	16	4	13	7,0
15	Kwazar	141	13	119	184	12	4	12	6,5
16	Lohana	140	13	119	183	10	1	13	7,1
17	Marcelo	139	13	119	183	14	4	14	6,8
18	Mars	138	13	119	183	15	4	12	6,6
19	Metys	135	12	119	183	13	2	14	7,0
20	Monolit	138	20	120	183	17	4	18	6,7
21	Quartz	133	10	120	183	17	3	16	6,8
22	Sherlock	138	13	117	182	14	5	16	6,7
23	SY Ilona	139	12	120	184	9	4	11	7,1
24	SY Rokas	131	8	118	184	10	4	11	6,7
25	Vapiano	134	10	117	182	10	3	10	7,0

cd. tabeli 4

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	<i>mieszkańcowe</i>								
26	Abakus	139	5	117	182	12	6	13	6,7
27	Absolut	152	14	118	183	15	3	18	7,0
28	Acapulco	147	11	119	182	9	5	12	7,1
29	Advocat	150	12	119	184	9	4	9	7,0
30	Akilah	141	14	118	184	11	3	11	7,0
31	Alasco	144	10	120	183	15	4	17	6,9
32	Albrecht	143	10	119	183	16	5	14	6,9
33	Alvaro KWS	149	9	119	183	15	9	15	7,2
34	Amazon	143	13	118	182	10	6	15	6,8
35	Ambassador	145	12	119	182	18	4	19	6,6
36	Angelico	149	12	118	183	12	3	15	6,8
37	Anniston	147	12	118	182	17	5	16	6,9
38	Arango	139	11	118	182	10	4	13	6,9
39	Archimedes	143	9	118	181	16	5	18	7,0
40	Architect	149	12	119	182	15	4	18	6,7
41	Arkansas	147	13	118	183	11	3	15	7,0
42	Artemis	153	14	119	182	14	3	17	6,8
43	Aspect	148	12	119	183	16	4	18	6,8
44	Astana	139	10	117	183	13	3	13	7,0
45	Atora	145	12	118	183	10	4	11	7,0
46	Attraction	146	13	119	182	12	4	19	7,0
47	Augusta	145	12	119	182	20	5	24	6,8
48	Aurelia	141	13	118	183	12	5	17	7,0
49	Batis	144	14	117	183	12	3	16	6,9
50	Bonanza	149	11	121	183	13	5	13	7,1
51	Chopin	145	13	119	183	13	3	14	7,1
52	Claudio KWS	153	13	120	183	16	3	16	6,8
53	Copernicus	147	18	120	182	18	5	20	6,7
54	Crocodile	141	13	118	183	13	3	12	6,7
55	Crotora	148	14	119	183	12	4	14	6,9
56	Daktari	142	14	118	184	12	4	13	7,0
57	DK Exalte	146	12	119	183	11	3	14	6,8
58	DK Excited	147	14	118	183	15	4	15	7,1
59	DK Exotter	144	14	118	182	13	6	16	6,8
60	DK Expansion	153	12	120	183	11	4	15	6,9

cd. tabeli 4

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>cd. mieszkańcowe</i>									
61	DK Expat	149	15	120	182	12	5	15	6,9
62	DK Expiro	147	16	118	183	14	6	14	6,8
63	DK Exporter	150	14	119	183	13	5	17	6,7
64	DK Expression	144	15	118	183	16	6	20	6,9
65	DK Exsor	149	11	121	184	10	6	11	7,0
66	DK Extract	147	16	119	183	13	5	13	6,9
67	DK Platinum	144	11	120	183	12	4	16	6,9
68	Dominator	145	14	118	183	12	4	13	7,0
69	Duke	146	13	117	182	15	4	13	7,0
70	Dynamic	147	14	118	183	13	4	11	7,0
71	Einstein	141	10	118	183	13	3	14	6,9
72	ES Amaretto	152	15	120	184	13	3	12	7,0
73	ES Barocco	149	13	120	183	11	6	14	6,9
74	ES Cesario	140	14	117	182	13	5	13	6,9
75	ES Imperio	144	13	119	183	13	3	13	6,9
76	Garou	140	10	118	183	10	4	12	7,0
77	Hamilton	144	12	119	183	11	5	13	7,1
78	Herakles	144	13	118	183	12	4	12	7,0
79	Inspiration	148	14	119	182	13	5	15	6,9
80	INV1165	145	15	119	183	15	6	16	7,0
81	INV1188	145	13	118	182	17	4	21	6,6
82	Kicker	144	11	120	183	11	4	13	7,0
83	Kuga	143	10	118	183	13	3	13	7,0
84	LE17346	151	14	119	183	15	4	15	7,3
85	LG Anarion	151	14	119	183	13	4	13	6,9
86	LG Areti	155	13	119	183	16	4	13	7,2
87	LG Aviron	146	14	118	182	12	5	17	6,8
88	Luciano KWS	148	15	119	183	16	3	19	7,1
89	Marathon	133	8	116	183	12	4	13	7,0
90	Marcopolos	149	13	120	183	13	4	14	7,1
91	Mentor	141	9	118	182	10	4	12	6,9
92	Mercedes	143	11	119	183	14	2	15	6,9
93	Minerva	140	10	118	182	13	4	14	7,0
94	Neon	149	12	121	184	12	5	18	6,9

cd. tabeli 4

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	cd. mieszkańcowe								
95	Oriolus	136	14	116	182	12	6	13	6,9
96	Panama	151	10	120	183	10	6	12	7,2
97	Popular	141	9	118	183	10	3	13	7,0
98	Prince	139	11	117	183	11	3	14	6,9
99	PT248	147	12	120	183	13	4	16	7,2
100	Ragnar	147	11	119	183	11	6	12	6,8
101	Riccardo KWS	150	14	119	183	14	4	12	6,9
102	Roberto KWS	148	12	120	184	13	6	13	7,0
103	Rumba	137	10	116	183	13	3	14	7,2
104	Sergio KWS	144	13	119	183	12	4	13	6,8
105	Sherpa	139	10	118	183	11	4	11	7,0
106	Smaragd	141	10	119	184	11	3	14	7,4
107	Stefano KWS	151	13	120	183	11	3	12	7,2
108	SY Alibaba	136	11	118	182	13	5	15	6,6
109	SY Alister	136	10	117	182	17	3	13	7,2
110	SY Florian	140	13	119	184	10	4	12	6,8
111	SY Florida	142	11	117	182	14	6	16	7,0
112	SY Iowa	141	11	118	183	11	4	14	6,7
113	SY Kolumb	145	9	117	182	12	3	14	6,8
114	SY Medal	140	12	118	183	10	4	16	6,8
115	SY Polana	141	10	118	182	16	4	16	7,2
116	SY Saveo	141	12	118	183	13	4	12	6,8
117	Taifun	138	12	119	183	12	4	14	6,9
118	Tatiana	143	16	119	183	15	3	19	6,6
119	Temptation	142	14	118	183	12	4	14	7,3
120	Thure	128	11	120	183	15	4	15	6,9
121	Tigris	148	14	118	183	13	4	14	7,0
122	Trumpf	136	9	116	183	11	4	14	7,1
123	Visby	139	7	118	182	10	7	13	6,8
124	Xenon	144	5	116	182	13	4	15	7,2
Liczba doświadczeń		80	42	78	71	33	6	27	32

Kol. 3: wyleganie – cecha określana jako wysokość łanu przed zbiorem do wysokości roślin, w procentach $[100 - (\text{wysokość łanu} / \text{wysokość roślin} \times 100)]$; mniejsza wartość oznacza mniejsze wyleganie

Kol. 6-8: % porażonych roślin – mniejsza wartość oznacza większą odporność

LEN ZWYCZAJNY

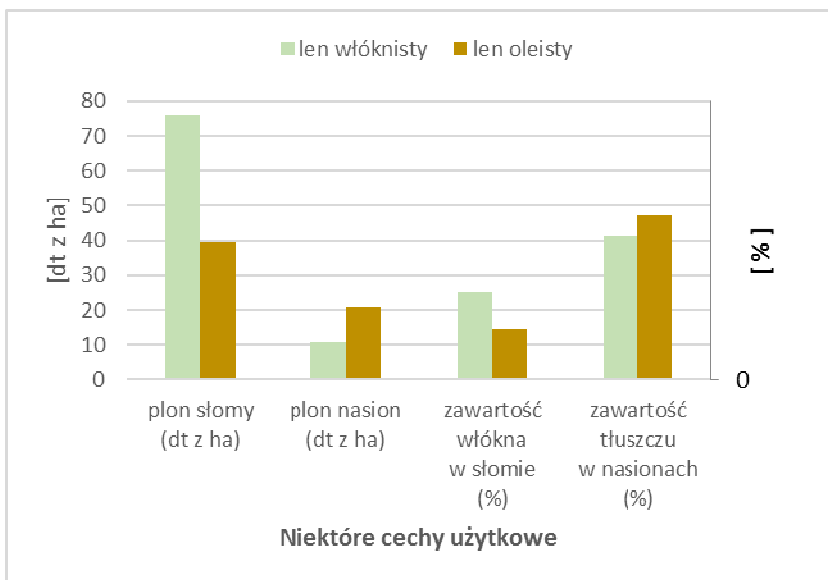
W Polsce uprawia się dwie formy użytkowe lnu zwyczajnego (*Linum usitatissimum* L.), tj. włóknistą i oleistą. Wykorzystanie obu form w gospodarce może być wszechstronne. Włókno stanowi surowiec przędzalniczy i powroźniczy, a ostatnio coraz częściej służy do pozyskiwania celulozy oraz wyrobu tzw. kompozytów, wykorzystywanych w przemyśle meblarskim, motoryzacyjnym i budownictwie. Nasiona są używane jako dodatek do pieczywa lub dodatek leczniczy do pasz dla zwierząt, a zwłaszcza są wykorzystywane jako surowiec do produkcji wartościowego oleju lnianego, zawierającego około 16% kwasu linołowego (omega 6) i aż 51% kwasu α -linolenowego (omega 3), przy ich stosunku jak 0,31:1. Przykładowo, dla rzepaku udział tych kwasów tłuszczowych wynosi 20:9 (przy stosunku jak 2,2:1) zbliżonym do optimum żywieniowego. Olej lniany wykorzystywany jest także jako olej techniczny, szybkooschnący. Nasiona i olej mają również szerokie zastosowanie w lecznictwie i farmakologii. Makuchy powstałe po wytłoczeniu oleju są wartościową paszą treściwą zawierającą 25-30% białka. Natomiast paździerz uzyskane w trakcie przerobu słomy są surowcem używanym do produkcji płyt meblowych i budowlanych, stanowią także dobry materiał opałowy lub mogą być wykorzystywane jako podłoże do uprawy warzyw i grzybów. Obecnie areał uprawy lnu oleistego w Polsce jest niewielki, choć od kilku lat wzrastający.

W warunkach Polski len zwyczajny jest rośliną roczną jarą. Jest również rośliną dnia długiego, dlatego należy go wysiewać wczesną wiosną przy krótkim dniu, ażeby rośliny dobrze wyrosły, wytworzyły dużo nasion lub zawierały dużo włókna długiego. Len wykazuje stosunkowo małe wymagania cieplne, a duże potrzeby wodne. Do uprawy wymaga gleby w dobrej kulturze, sprawnej, niezachwaszczonej i bardzo dobrze przygotowanej do płytkiego zasiewu. Uprawiany jest przeważnie na małych powierzchniach i głównie w małych gospodarstwach.

W połowie ubiegłego wieku w Polsce dominowała uprawa lnu włóknistego, którego areał wynosił nawet 100 tysięcy ha, gwałtownie malejąc w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych. W pierwszych latach po roku 2000 powierzchnia uprawy lnu wynosiła około 5 tys. ha, w zbliżonych wielkością proporcjach dla obu form. Natomiast w ostatnich latach wyraźnie zwiększyła się powierzchnia uprawy lnu oleistego, która wynosiła 5-6 tys. ha, podczas gdy lnu włóknistego zmalała do zaledwie 200-300 ha.

Powierzchnia upraw nasiennych wg danych Głównego Inspektoratu PIORiN w roku 2019 obejmowała jedynie odmiany lnu oleistego i wynosiła 27,3 ha. Spośród odmian formy oleistej największy areal plantacji nasiennych miała odmiana Lirina (89%), pochodząca ze wspólnego katalogu CCA. Natomiast odmiany krajowe Jantarol i Szafir zajmowały zaledwie 11% ogólnej powierzchni.

Porównanie niektórych cech odmian dwóch form lnu:
włóknistego i oleistego
(wyniki doświadczeń odmianowych WGO)

Odmiany lnu oleistego wysiewa się w ilości około 700 nasion/m². Łodygi tej formy lnu są na ogół krótsze, grube i bardziej rozgałęzione niż lnu włóknistego. Nasiona są większe (MTN 7-8 g) i zawierają więcej tłuszczu (42-45%) niż lnu włóknistego; posiadają również walory dietetyczne i lecznicze. Len oleisty jest użytkowany głównie na nasiona, choć także słoma stanowi surowiec do wykorzystania przemysłowego, ze względu na około 15% zawartość włókna, głównie krótkiego.

Odmiany lnu włóknistego wymagają gęstych siewów, ponad 2000 nasion/m² i dlatego charakteryzują się prostą, długą i delikatną łodygą. Boczne rozgałęzienia są nieliczne i występują bliżej wierzchołka pędu. O przydatności łodygi jako surowca na cele przędzalnicze decydują jej określone właściwości fizyczne, a przede wszystkim odpowiednia długość techniczna, a także grubość i wysmukłość. Wartość handlowa słomy zależy od wydajności i jakości włókna, które można z niej uzyskać. Zawartość włókna ogółem w słomie wynosi najczęściej 20-25%. W uprawie lnu włóknistego oprócz plonu słomy uzyskuje się również wartościowe nasiona, które stanowią produkt uboczny.

W Krajowym rejestrze (KR) znajduje się aktualnie pięć odmian lnu oleistego oraz pięć odmian lnu włóknistego. Większość z nich została zarejestrowana w latach 2001-2012. W roku 2020 do Krajowego rejestru wpisano jedną nową odmianę lnu oleistego o nazwie Silesia, która odznacza się zmienioną proporcją zawartości kwasów tłuszczowych w tłuszczu nasion. Jej opis opracowano na podstawie wyników doświadczeń rejestrowych z lat 2018-2019. Najważniejszymi cechami oceny wartości gospodarczej nowych odmian lnu oleistego są plon nasion oraz zawartość w nich tłuszczu, a dodatkowo także plon słomy. W przypadku lnu włóknistego badanie nowych odmian określające ich wartość gospodarczą obejmuje plon słomy, jej ogólną i techniczną długość, zawartość ogólną włókna i włókna długiego w słomie, plon nasion, a także podatność roślin na wyleganie i choroby. Wszystkie odmiany znajdujące się w KR zostały wytworzone w krajowych ośrodkach prowadzących hodowlę poszczególnych form lnu. W pracach hodowlanych nad nowymi odmianami lnu zwraca się szczególną uwagę na poprawienie wydajności i jakości surowca – słomy i nasion, a także zwiększenie odporności roślin na choroby, zwłaszcza fuzariozę oraz zmniejszenie podatności na wyleganie. Ostatnio większego znaczenia nabiera także hodowla tzw. odmian dwucelowych, które łączą cechy form włóknistych i oleistych w jednym genotypie.

***Charakterystyka odmiany Inu zwyczajnego
wpisanej do Krajowego rejestru w roku 2020***

SILESIA (d. B86)

Odmiana oleista, o brązowej barwie nasion.

Plon nasion dość duży, plon słomy duży. Zawartość tłuszczu w nasionach mniejsza od średniej. Cechuje się zmienioną proporcją zawartości kwasów tłuszczowych – podwyższoną zawartością kwasu linolowego (omega 6 – 47,6%) i obniżoną zawartością kwasu α -linolenowego (omega 3 – 24,7%), która jest korzystniejsza ze względów odżywczych oraz powoduje lepszą stabilność przechowalniczą oleju. Zawartość białka i włókna w suchej masie beztłuszczowej średnia. Masa 1000 nasion mniejsza od średniej

Termin początku kwitnienia średni, dojrzałości do zbioru średniopóźny. Długość okresu kwitnienia średnia. Rośliny wysokie, o średniej odporności na wyleganie. Zdrowotność roślin dobra.

Tabela 1**Len zwyczajny - oleisty. Wykaz odmian zarejestrowanych**

Lp.	Odmiana	Rok wpisania do Krajowego rejestru	Zachowujący (numer adresowy)	Udział w kwalifikacji polowej (%)			
				2019	2018	2017	2016
	1	2	3	4			
1	* Bukoz	2009	893	22,2	70,8	70,3	
2	* Jantarol	2007	611	7,3	28,9		4,4
3	* Oliwin ^{x/}	2004	611	3,1			0,3
4	Silesia ^{kt/}	2020	1150/ 1151				
5	Szafir	1994	611	3,7	1,3	29,2	11,5
Powierzchnia zakwalifikowanych plantacji nasiennych (ha)				27,3	22,5	38,9	114,9

Kol. 1: * – odmiana chroniona krajowym wyłącznym prawem hodowcy,

^{x/} – odmiana niebadana w latach 2018-2019^{kt} – odmiana o zmienionych proporcjach zawartości kwasów tłuszczowych

Kol. 4: wg danych PIORiN; w latach 2016, 2018 i 2019 kwalifikacją objęto również odmiany ze Wspólnotowego katalogu odmian roślin rolniczych (CCA)

Tabela 2**Len zwyczajny - oleisty. Plon nasion i słomy odmian**

Lp.	Odmiana	Plon nasion			Plon słomy		
		% wzorca			% wzorca		
		2018- -2019	2019	2018	2018- -2019	2019	2018
	1	2			3		
	Wzorzec, dt z ha	22,4	24,3	20,5	38,6	33,9	43,2
1	Bukoz	107	106	109	97	97	97
2	Jantarol	100	101	98	104	106	103
3	Silesia	95	92	100	113	117	110
4	Szafir	93	93	93	99	97	100
Liczba doświadczeń		10	5	5	9	4	5

Kol.1: wzorzec – Bukoz, Jantarol, Szafir

Tabela 3
Len zwyczajny - oleisty. Ważniejsze cechy rolniczo-użytkowe odmian

Lp.	Odmiana	Masa 1000 nasion	Zawartość tłuszczu w nasionach	Zawartość białka w nasionach	Udział kwasów tłuszczowych nienasyconych w tłuszczu		
		g	% s.m.	% s.m.b.	oleinowy	linolowy	α-linolenowy
		2	3	4	5	6	7
	Średnia	6,8	45,6	43,2	16,9	15,1	58,4
1	Bukoz	6,5	45,0	42,7	15,5	16,6	58,5
2	Jantarol	7,3	47,8	42,4	17,9	15,3	58,0
3	Silesia	6,0	44,1	43,3	17,0	47,6	24,7
4	Szafir	7,5	45,4	44,5	17,0	13,4	58,7
Liczba doświadczeń		10	9	9	9	9	9

Kol. 4: s.m.b. – sucha masa beztłuszczowa
Kol. 6-7: średnia z odmian o normalnym udziale kwasów tłuszczowych – Bukoz, Jantarol, Szafir

cd. tabeli 3

Lp.	Odmiana	Początek kwitnienia	Dojrzałość do zbioru	Wysokość roślin	Wyleganie roślin	Odporność na mączniaka prawdziwego
		data		cm	skala 9°	
		8	9	10	11	12
	Średnia	4.06	20.07	65	7,5	7,4
1	Bukoz	4.06	19.07	60	8,5	6,9
2	Jantarol	5.06	23.07	64	7,0	8,0
3	Silesia	5.06	20.07	75	7,6	7,6
4	Szafir	3.06	17.07	62	7,0	7,2
Liczba doświadczeń		10	10	10	3	3

KONOPIE

Znaczenie gospodarcze konopi (*Cannabis sativa* L.) w naszym kraju wynika głównie z możliwości ich wielostronnego wykorzystania przemysłowego.

Włókno konopne jest mocne i odporne na procesy gnilne, toteż nadaje się do wyrobu przedmiotów narażonych na rozkład biologiczny w warunkach większego uwilgotnienia. Jego zawartość w słomie wynosi przeważnie 25-30%. Obecnie wykorzystywane jest przede wszystkim do wyrobu materiałów izolacyjnych, mat sanitarnych oraz różnego rodzaju materiałów kompozytowych (tzw. biokompozytów) stosowanych w budownictwie, przemyśle meblarskim i motoryzacyjnym. Pozyskiwana z włókna konopi celuloza jest cenionym surowcem papierniczym. Nasiona natomiast stanowią istotny ekonomicznie plon uboczny. Hodowcy coraz częściej jednak tworzą odmiany przeznaczone do uprawy na nasiona. Wykorzystuje się je do pozyskiwania bardzo wartościowego oleju, jako surowiec zielarski oraz karmę dla ptaków śpiewających. Olej konopny posiada liczne zalety konsumpcyjne i techniczne. Zawiera ponad 80% wielonienasyconych kwasów tłuszczowych omega 6 i omega 3, w związku z czym odznacza się korzystnymi właściwościami dietetycznymi. Posiada także cechy, które pozwalają na jego zastosowanie w produkcji kosmetyków. Zawarty w wiechach olejek eteryczny jest wykorzystywany do tworzenia naturalnych repelentów. Paździerzę mogą być używane do wyrobu płyt budowlanych, jako podłoże w uprawach szklarniowych, podściółka dla zwierząt lub jako materiał opałowy. Ogólnie, uzyskiwany z konopi duży plon biomasy może stanowić cenny, odnawialny surowiec energetyczny.

Odrębnym zagadnieniem dotyczącym konopi są zawarte w roślinach kannabinole, a zwłaszcza tetrahydrokanabinol, oznaczany skrótem THC. Jest to substancja o działaniu narkotycznym, wykorzystywana w przemyśle farmaceutycznym. Uprawiane w Polsce konopie włókniście zawierają jedynie śladowe ilości THC (< 0,20%). Duże zainteresowanie wzbudza również kannabidiol (CBD), który wykazuje specyficzne właściwości lecznicze i nie działa psychoaktywnie (odurzająco).

Pod względem rolniczym konopie silnie wpływają na inne rośliny. Wykazują właściwości retardantów hamujących rozwój niektórych chwastów. Działają również jak repelenty odstraszaające owady, w tym również szkodniki, a także hamują rozwój nicieni glebowych. Badania Instytutu Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich potwierdziły, że

uprawa konopi sprzyja procesowi rekultywacji terenów zdegradowanych przez działalność gospodarczą człowieka.

Konopie są gatunkiem o dużej zmienności i znacznych różnicach biologicznych, morfologicznych i użytkowych. W stanie naturalnym są rośliną rozdzielнопłciową, dwupienną i wiatropylną. Rośliny żeńskie nazywane są główaczami, a męskie płaskoniami. W hodowli uzyskano i wprowadzono do uprawy konopie jednopiennie, tworzące na tej samej roślinie kwiaty męskie i żeńskie. Pozwoliło to istotnie zwiększyć plon surowca i jego jakość. Występowanie w odmianach konopi jednopiennych osobników typowo męskich pogarsza przemysłową przydatność słomy.

Konopie są zasadniczo rośliną dnia krótkiego. Najlepiej udają się na glebach żyznych i głębokich. W okresie intensywnego wzrostu potrzebują wysokiej temperatury i dużych ilości wody. Są dość odporne na przymrozki.

Powierzchnia uprawy konopi w Polsce w ostatnich latach systematycznie się zwiększa. Według danych Głównego Inspektoratu PIO-RiN zwiększa się również areal plantacji nasiennych. W roku 2019 zakwalifikowano 448 ha plantacji nasiennych siedmiu odmian konopi. Największy udział miały odmiany: Białobrzeskie – 47,6% ogólnej powierzchni, Glyana – 25,2%, Henola – 22,2%, Tygra – 4,2%. Natomiast 43 ha upraw nasiennych zostało zdyskwalifikowanych.

W Krajowym rejestrze (KR) znajduje się jedenaście odmian. Najstarsza z nich – Białobrzeskie, została zarejestrowana pod koniec lat sześćdziesiątych ubiegłego wieku, natomiast odmiana Beniko w połowie lat osiemdziesiątych. Inne odmiany (Tygra, Wielkopolskie, Wojko, Rajan, Glyana i Henola) wpisano do KR w latach 2007-2017. W roku bieżącym do KR wpisano trzy nowe odmiany – Matrix, Mietko i Sofia (tab. 1). Słowny opis tych ostatnich sporządzony na podstawie wyników doświadczeń rejestrowych z lat 2018-2019 zamieszczono poniżej. Krajowe odmiany należą do formy pośredniej, czyli konopi środkowoeuropejskich. Oprócz jednej odmiany dwupiennej, wszystkie są odmianami jednopiennymi, spełniającymi kryteria dla konopi włókniстых, tj. zawierającymi mniej niż 0,20% Δ^9 THC w suchej masie ziela kwiatostanów roślin (oznaczenie zmodyfikowaną metodą chromatografii gazowej w laboratorium IWNiRZ). Odmiana Henola w wyniku prac hodowlanych została wyraźnie ukierunkowana do uprawy z przeznaczeniem na nasiona. Użytkowanie innych odmian może być bardziej wszechstronne. Tradycyjnie twórczą hodowlą odmian konopi

w Polsce zajmuje się Instytut Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich w Poznaniu. Coraz częściej do KR zgłaszane są też odmiany pochodzące z innych ośrodków hodowli konopi, w tym również zagranicznych. W pracach hodowlanych nad nowymi odmianami zwraca się dużą uwagę na zwiększenie wydajności i poprawie jakości surowca (włókna). Dąży się także do zwiększenia ogólnego plonu biomasy z ha. Poszukuje się również wcześniej dojrzewających odmian olejistych o dużym plonie nasion. Stałym elementem prac hodowlanych, zwłaszcza w hodowli zachowawczej, jest utrzymanie ustabilizowanej jednopienności oraz obniżanie zawartości Δ^9 THC w roślinach. Poszukuje się natomiast form o większej zawartości kannabidiolu (CBD).

W Polsce obowiązują administracyjne ograniczenia uprawy konopi, regulowane odpowiednimi przepisami dotyczącymi zwalczania narkomanii (znowelizowana Ustawa z dn. 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii). Zgodnie z nią, uprawa konopi włóknistych może być prowadzona na określonej powierzchni, w wyznaczonych rejonach, na podstawie zezwolenia na uprawę wydanego przez wójta lub burmistrza właściwego ze względu na miejsce położenia uprawy, przy zastosowaniu odpowiedniego materiału siewnego i zawarciu umowy kontraktacji z podmiotem posiadającym zezwolenie marszałka województwa na prowadzenie działalności w zakresie skupu konopi lub zobowiązania do przetworzenia konopi włóknistych we własnym zakresie na określone cele. Uprawa konopi włóknistych może być prowadzona wyłącznie na potrzeby przemysłu włókienniczego, chemicznego, celulozowo-papierniczego, spożywczego, kosmetycznego, farmaceutycznego, materiałów budowlanych oraz nasiennictwa. Uprawa innych konopi niż włókniste jest w naszym kraju zabroniona.

Charakterystyka odmian konopi wpisanych do Krajowego rejestru w roku 2020

Matrix (d. KOW 607)

Odmiana dwupienna, przeznaczona głównie do pozyskiwania ogólnego plonu masy roślin.

Plon słomy duży do bardzo dużego. Zawartość ogólna włókna oraz włókna długiego i krótkiego w słomie mniejsza od średniej. Za-

wartość celulozy w słomie mniejsza od średniej. Długość ogólna i techniczna słomy wyraźnie powyżej średniej.

Plon nasion dość mały. Masa 1000 nasion duża. Zawartość tłuszczu w nasionach mniejsza od średniej.

Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej dość późny. Rośliny wysokie, o przeciętnej odporności na wyleganie. Zdrowotność roślin dość dobra. Zawartość $\Delta^9\text{THC}$ w suchej masie ziela kwiatostanów (wiechy) poniżej 0,2% (0,18%).

Mietko

Odmiana jednopienna, przeznaczona głównie do pozyskiwania ogólnego plonu masy roślin.

Plon słomy średni do dużego. Zawartość ogólna włókna i włókna długiego w słomie mniejsza od średniej, włókna krótkiego średnia. Zawartość celulozy w słomie średnia. Długość ogólna i techniczna słomy powyżej średniej.

Plon nasion dość duży. Masa 1000 nasion średnia. Zawartość tłuszczu w nasionach średnia.

Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej średni. Rośliny wysokie, o przeciętnej odporności na wyleganie. Zdrowotność roślin dobra. Zawartość $\Delta^9\text{THC}$ w suchej masie ziela kwiatostanów (wiechy) poniżej 0,2% (0,11%).

Sofia

Odmiana jednopienna, przeznaczona głównie do użytkowania na włókno.

Plon słomy duży. Zawartość ogólna włókna i włókna długiego w słomie średnia, włókna krótkiego dość duża. Zawartość celulozy w słomie średnia. Długość ogólna i techniczna słomy powyżej średniej.

Plon nasion średni. Masa 1000 nasion większa od średniej. Zawartość tłuszczu w nasionach mniejsza od średniej.

Termin początku kwitnienia i dojrzałości technicznej średni. Rośliny średnio wysokie, o przeciętnej odporności na wyleganie. Zdrowotność roślin dobra. Zawartość $\Delta^9\text{THC}$ w suchej masie ziela kwiatostanów (wiechy) śladowa (0,03%).

Tabela 1
Konopie. Wykaz odmian zarejestrowanych

Lp.	Odmiana	Rok wpisania do Krajowego rejestru	Zachowujący/ reperzentant (numer adresowy)	Udział w kwalifikacji polowej (%)			
				2019	2018	2017	maks. po roku 2000
	1	2	3	4			
1	Beniko ^{x/}	1985	1109	47,7			
2	Białobrzeskie	1967	893	47,6	61,9	57,8	95,1
3	* Glyana ^{x/}	2017	1070/ 1167	25,2	19,5	19,3	
4	* Henola	2017	893	22,2	5,7		
5	Matrix	2020	589				
6	Mietko	2020	589				
7	* Rajan	2014	893	0,4			
8	Sofia	2020	1195	0,2			
9	* Tygra ^{x/}	2007	893	4,2	12,9	21,2	53,6
10	* Wielkopolskie ^{x/}	2009	589	0,2		1,7	8,5
11	* Wojko ^{x/}	2011	893				3,9
Powierzchnia zakwalifikowanych plantacji nasiennych (ha)				448,1	447,4	113,1	215,5

Kol. 1: * – odmiana chroniona krajowym wyłącznym prawem hodowcy,
^{x/} – odmiana niebadana w latach 2018-2019

Kol. 4: wg danych PIORIN

Tabela 2
Konopie. Plon słomy i nasion odmian

Lp.	Odmiany	Plon słomy			Plon nasion		
		% wzorca			% wzorca		
		2018- -2019	2019	2018	2018- -2019	2019	2018
	1	2			3		
	Wzorzec, dt z ha	98,1	74,5	121,6	9,3	9,8	8,8
	przeznaczone do uprawy głównie na włókno						
1	Białobrzeskie	100	93	104	104	104	105
2	Matrix	125	143	114	71	53	92
3	Mietko	106	85	119	97	91	103
4	Rajan	100	107	96	96	96	95
5	Sofia	114	109	118	84	109	55
	przeznaczona do uprawy na nasiona						
6	Henola	•	•	•	187	154	223
	Liczba doświadczeń	8	4	4	5	3	2

Kol.1: wzorzec – Białobrzeskie, Rajan; kol.2: „•” – brak danych

Tabela 3
Konopie. Ważniejsze cechy rolniczo-użytkowe odmian

Lp.	Odmiany	Zawartość Δ^9 THC w s.m. wiech	Zawartość CBD w s.m. wiech	Masa 1000 nasion	Zawartość tłuszczu w nasionach	Początek kwitnienia	Dojrzałość do zbioru
		%	%	g	% s.m.	data	
	1	2	3	4	5	6	7
	Średnia	0,11	2,80	18,7	31,1	19.07	16.09
	przeznaczone do uprawy głównie na włókno						
1	Białobrzeskie	0,12	4,57	17,8	32,5	22.07	18.09
2	Matrix	0,18	1,69	20,2	28,2	1.08	26.09
3	Mietko	0,11	2,14	18,3	32,4	21.07	20.09
4	Rajan	0,11	3,67	18,4	33,1	20.07	18.09
5	Sofia	0,03	1,30	19,3	29,9	22.07	21.09
	przeznaczona do uprawy na nasiona						
6	Henola	0,11	3,44	18,2	30,4	26.06	24.08
	Liczba doświadczeń	7	7	5	5	8	8

cd. tabeli 3

Lp.	Odmiany	Długość słomy		Wyleganie roślin	Odporność na choroby	
		ogólna	techniczna		mączniak rzekomy	zgnilizna twardzik.
		cm		sk. 9°	sk. 9°	% roślin porażonych
	1	8	9	10	11	12
	Średnia	232	203	7,6	8,4	12
<i>przeznaczone do uprawy głównie na włókno</i>						
1	Białobrzeskie	241	214	6,9	8,7	13
2	Matrix	255	231	7,6	8,0	18
3	Mietko	252	224	7,3	8,3	9
4	Rajan	233	204	7,7	8,7	11
5	Sofia	242	216	7,5	7,7	10
<i>przeznaczona do uprawy na nasiona</i>						
6	Henola	166	130	8,4	9,0	8
Liczba doświadczeń		8	8	4	1	2

Kol. 12: % roślin porażonych – mniejsza wartość oznacza większą odporność

Tabela 4

Konopie. Zawartość celulozy oraz charakterystyka włókna odmian

Lp.	Odmiany	Zawartość celulozy w słomie	Zawartość włókna w słomie			Udział włókna długiego w wł. ogólnym	Jakość włókna długiego/krótkiego
			ogólnego	długiego	krótkiego		
		% s.m.b.	%			%	NS
1		2	3	4	5	6	7
	Średnia	47,7	27,9	9,7	18,2	34,4	10/8
<i>przeznaczone do uprawy głównie na włókno</i>							
1	Białobrzeskie	49,1	30,8	12,5	18,3	40,7	10/8
2	Matrix	46,5	24,5	8,0	16,5	33,4	10/8
3	Mietko	48,4	27,7	9,3	18,4	32,1	10/8
4	Rajan	46,9	27,2	9,7	17,5	35,9	10/8
5	Sofia	47,8	29,1	8,7	20,4	29,9	10/8
Liczba doświadczeń		7	6	6	6	6	6

**LISTA ZACHOWUJĄCYCH ODMIANY
ORAZ REPREZENTANTÓW ZACHOWUJĄCYCH**

Identyfikator	Nazwa	Adres
10	Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin Państwowy Instytut Badawczy	Radzików PL-05-870 Błonie
228	Syngenta Polska sp. z o.o.	ul. Szamocka 8 PL-01-748 Warszawa
300	Pioneer Hi-Bred Northern Europe Sales Division GmbH Oddział w Polsce	ul. Wybieg 6 PL-61-315 Poznań
388	RAGT Semences Polska sp. z o.o.	ul. Sadowa 10A PL-87-148 Łysomice
399	DSV Polska sp. z o.o.	ul. Straszewska 70 PL-62-100 Wągrowiec
406	KWS Polska sp. z o.o.	ul. Chlebowa 4/8 PL-61-003 Poznań
428	Saatbau Polska sp. z o.o.	ul. Żytnia 1 PL-55-300 Środa Śląska
429	Limagrain Central Europe Societe Europeenne Spółka Europejska Oddział w Polsce	ul. Rataje 164 PL-61-168 Poznań
431	Monsanto Polska sp. z o.o.	Al. Jerozolimskie 158 PL-02-326 Warszawa
556	Saaten-Union Polska sp. z o.o.	ul. Straszewska 70 PL-62-100 Wągrowiec
589	Gospodarstwo Rolno-Nasienne KOW-MAR Maria J. Kowalska	Adamki 31 PL-98-235 Błaszki
611	Hodowla Roślin Strzelce sp. z o.o. Grupa IHAR	ul. Główna 20 PL-99-307 Strzelce

Identyfikator	Nazwa	Adres
618	"Hodowla Roślin Smolice sp. z o.o. Grupa IHAR"	Smolice 146 PL-63-740 Kobylin
893	Instytut Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich	ul. Wojska Polskiego 71b PL-60-630 Poznań
965	Euralis Nasiona sp. z o.o.	ul. Wichrowa 1a PL-60-449 Poznań
1053	Lantmännen SW Seed SIA	Rigas street 20a LV-3002 Jelgava
1070	Olimax NT sp. z o.o.	Bilcza , ul. Bukowa 2 PL-26-026 Morawica
1109	Consortio Sativa Societa Cooperativa Agricola	Via Calcinaro 2425 IT-47521 Cesena FC
1150	Fundacja Linum	pl. Grunwaldzki 24a PL-53-363 Wrocław
1151	Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	ul. Norwida 25 PL-50-375 Wrocław
1167	HEMPTEX Trade sp. z o.o.	ul. Geodetów 1 PL-35-317 Rzeszów
1176	BASF Polska Spółka z o.o.	Al. Jerozolimskie 142b PL-02-305 Warszawa
1195	VB HEMP INSTITUTE sp. z o.o.	Widelki 4 PL-26-021 Daleszyce

